

Impact of Ecotourism Resorts on Rural Development and Residents' Quality of Life: A Case Study of Robat-e Tork and Kahak Villages

Ali Mikaili¹, Sayyed Hojjat Mousavi^{2*}

1. M.A. Graduate of Nature-based Tourism, Department of Geography and Tourism, Faculty of Natural Resources and Earth Sciences, University of Kashan, Kashan, Iran.

2. Associate Professor, Department of Geography and Tourism, Faculty of Natural Resources and Earth Sciences, University of Kashan, Kashan, Iran.

*Corresponding author, Email: hmousavi15@kashanu.ac.ir

Keywords:

Ecotourism,
Impact Assessment,
Rural Tourism,
Structural Analysis,
Delijan.

1. Introduction

Over the past decade, eco-lodges have emerged as a vital component of rural tourism, particularly in pristine and untouched areas. As small-scale tourism enterprises that leverage local spatial, cultural, and social characteristics—such as indigenous gastronomy, handicrafts, and traditions—these establishments play a critical role in promoting sustainable tourism, extending tourist stays, and fostering rural empowerment. This study assesses the multidimensional impacts of establishing the San-Ik and Gisou-Banou ecotourism resorts on the sustainable development of Kahak and Robat-e Tork villages in Delijan County, Iran, by examining the perceptions and attitudes of the local host community.

2. Methodology

This research utilizes an applied, analytical-survey methodology conducted during 2024-2025. Data were collected using a researcher-developed questionnaire, which was validated by experts and demonstrated high reliability (Cronbach's alpha = 0.854). The study population comprised residents over the age of 20 who were directly associated with or impacted by these ecotourism resorts. A sample size of 52 participants was determined using the Morgan table and selected via available random sampling. Data analysis was performed using descriptive statistics, independent t-tests for mean comparisons, and Structural Equation Modeling (SEM) to examine the causal relationships between latent and observed variables regarding rural development.

3. Findings

The results indicate that the establishment of these resorts has yielded significant positive impacts across economic, socio-cultural, environmental, physical-architectural, and managerial dimensions. Key economic benefits include employment generation, poverty reduction, and local product marketing. Socio-cultural impacts involve the preservation of indigenous customs and increased regional security. Environmentally, the resorts have contributed to the protection of historical heritage and improved sanitation. Physically, improvements in home aesthetics and infrastructure were

Received:

01/Nov/2025

Revised:

20/Dec/2025

Accepted:

29/Dec/2025

observed. T-test analysis confirmed the significance of all indicators ($p < 0.001$), with the most influential variables identified as: job creation and access to services (economic), promotion of local culture (socio-cultural), street beautification (physical), and adherence to carrying capacity and environmental regulations (management).

4. Discussion and Conclusion

The findings substantiate that ecotourism resorts serve as powerful catalysts for sustainable rural development. By moving beyond mere economic growth to encompass socio-cultural revitalization and environmental preservation, these resorts provide a platform for holistic regional progress. The study prioritizes the influential factors of ecotourism development, offering a strategic framework for planners and managers to optimize resources and implement effective management policies. Ultimately, the evidence suggests that fostering local participation and integrating environmental safeguards are essential for ensuring the long-term viability and success of rural tourism initiatives.

How to cite this article:

Mikaili, A. & Mousavi, S.H. (2026) Impact of Ecotourism Resorts on Rural Development and Residents' Quality of Life: A Case Study of Robat-e Tork and Kahak Villages. *Village and Space Sustainable Development*, 7(2), 113-140. <https://doi.org/10.22077/vssd.2025.10378.1339>

فصلنامه روستا و توسعه پایدار فضا

دوره ۷، شماره ۲، پیاپی ۲۶، تابستان ۱۴۰۵، صفحات ۱۴۰-۱۱۳

<https://doi.org/10.22077/vssd.2025.10378.1339>

اثرسنجی اقامتگاه‌های بوم‌گردی بر توسعه روستایی و ابعاد زندگی روستاییان (مورد مطالعه: اقامتگاه‌های سن‌ایک و گیسوبانو در روستاهای رباط ترک و کهک)

علی میکائیلی^۱، سیدحجت موسوی^۲*

۱. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد طبیعت‌گردی، گروه جغرافیا و گردشگری، دانشکده منابع طبیعی و علوم زمین، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران

۲. دانشیار، گروه جغرافیا و گردشگری، دانشکده منابع طبیعی و علوم زمین، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران

* نویسنده مسئول، ایمیل: hmousavi15@kashanu.ac.ir

چکیده

طی دهه‌های گذشته، اقامتگاه‌های بوم‌گردی در بسیاری از نقاط ایران راه‌اندازی شده‌اند که اغلب شامل خانه‌های سنتی، کاروانسراها و باغ‌های قدیمی هستند. این اقامتگاه‌ها به‌عنوان نمادهایی از گردشگری پایدار، با بهره‌گیری از ظرفیت‌های محلی از توان توسعه‌ی اقتصادی، اجتماعی و محیط‌زیستی و اثرات ناشی از آن برخوردار هستند. در این راستا، پژوهش حاضر با به‌کارگیری روش تحلیل ساختاری به اثرسنجی اقامتگاه‌های بوم‌گردی سن‌ایک و گیسوبانو بر توسعه روستایی و ابعاد زندگی روستاییان پرداخته است. جامعه آماری پژوهش شامل مالکان و شاغلان اقامتگاه‌ها و ساکنان محلی روستاهای کهک و رباط ترک است که به‌طور مستقیم با اقامتگاه‌ها در ارتباط هستند. درمجموع ۵۲ نفر با روش نمونه‌گیری تصادفی در دسترس مورد پرسش‌گری قرار گرفتند. ابزار جمع‌آوری داده، پرسشنامه محقق‌ساخته است که روایی آن توسط متخصصان و پایایی آن با آلفای کرونباخ ۰/۸۵ مورد تأیید قرار گرفت. روش‌های تحلیل نیز شامل آزمون t، آمار توصیفی و مدل‌سازی معادلات ساختاری در نرم‌افزارهای SPSS و Amos است. نتایج نشان داد ایجاد اقامتگاه‌های بوم‌گردی و حضور گردشگران در روستاهای مطالعاتی سبب اشتغال‌زایی، ارتقا سطح زندگی جامعه محلی، کاهش فقر، بازاریابی محصولات (اقتصادی)، حفظ آداب و رسوم بومی، کاهش مهاجرت، افزایش امنیت (اجتماعی-فرهنگی)، حفاظت از محیط طبیعی و میراث تاریخی، بهبود بهداشت و کاهش آلودگی (محیط زیستی)، زیباسازی منازل و معابر، حفظ بناهای تاریخی، توسعه خدمات ارتباطی (کالبدی-معماری)، افزایش مشارکت مردم در برنامه‌های مدیریتی و تصمیم‌گیری‌ها (سیاست‌گذاری)، اجرای برنامه‌های مدیریتی و مقررات محیطی، آموزش جامعه میزبان و گردشگران، مدیریت دفع پسماند و رعایت قوانین ظرفیت تحمل (مدیریتی) شده است. درمجموع شاخص‌های کالبدی-معماری، سیاست‌گذاری و مدیریتی به‌ترتیب با بار عاملی ۰/۹۹، ۰/۸۴ و ۰/۷۱ اثرگذارترین عوامل هستند. اولویت‌بندی عوامل موثر، نقشه راه روشنی را در اختیار برنامه‌ریزان و مدیران قرار می‌دهد تا با تمرکز بر مهمترین آنها، نقش اقامتگاه‌های بوم‌گردی را در توسعه پایدار گردشگری روستایی تقویت کرده و از آن به‌عنوان الگویی موفق برای سایر مناطق بهره‌برند.

واژگان کلیدی:

بوم‌گردی، ارزیابی اثرات، گردشگری روستایی، تحلیل ساختاری، دلیجان.

تاریخ ارسال:

۱۴۰۴/۰۸/۱۰

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۴/۰۹/۲۹

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۴/۱۰/۰۸

۱- مقدمه

گردشگری به عنوان یکی از بزرگترین و متنوعترین صنایع عصر حاضر، از رشدی روزافزون برخوردار است و بسیاری از کشورها، این صنعت را عامل اصلی درآمد و اشتغالزایی می دانند (حیدری و اکبری، ۱۳۹۷، ۱۲). برای کاهش پیامدهای منفی گردشگری و همراستا کردن آن با اهداف توسعه پایدار، بوم گردی یکی از راهکارهای مختلف در قالب روش های سازگار با محیط زیست است، که از اشکال مهم گردشگری بوده و در دو دهه گذشته مورد توجه بسیاری از کشورها به ویژه جهان توسعه یافته قرار گرفته است. در بسیاری از تعاریف بوم گردی سفر به مناطق بکر طبیعی همراه با فرهنگ بومی، با تأکید بر ویژگی های آموزشی آن عنوان شده است (روشنعلی و ریاحی، ۱۳۹۶، ۲۸). این رویکرد که در چارچوب گردشگری پسامدرن جای می گیرد، با انگیزه های مختلفی از سفر به محیط های طبیعی با فرهنگ های بومی پیوند خورده و بر حفظ هویت و قالب های محلی تأکید دارد (گنجائیان، ۱۳۹۹، ۶۹). در عصر حاضر، بسیاری از برنامه ریزان معتقد هستند که بوم گردی به عنوان یکی از راهبردهای مهم در توسعه پایدار روستایی در مرکز توجه اندیشمندان، مجامع توسعه و دستور کار دولت ها قرار دارد (وحیدی راد و همکاران، ۱۴۰۳، ۱۸۳). در این راستا، توسعه بوم گردی در نواحی روستایی می تواند به عنوان راهکاری کلیدی برای رهایی این مناطق از چالش هایی نظیر فقر، مهاجرت و دشواری های اجتماعی-اقتصادی عمل کند. از این رو، توسعه بوم گردی ابزاری مؤثر برای تحریک رشد اقتصادی ملی و ارتقای استانداردهای زندگی مردم محلی است. در این میان، اقامتگاه های بوم گردی به عنوان یکی از ارکان اصلی این نوع گردشگری مطرح هستند. تنوع در این اقامتگاه ها و به کارگیری نوآوری های گسترده در برخی از آنها، باعث شده است تا خود به تنهایی به جاذبه ای مهم و بخشی جدایی ناپذیر از مقاصد گردشگری تبدیل شود.

بوم گردی در ایران سابقه طولانی ندارد و مرتبط با سال های ۱۳۸۳ و ۱۳۸۲ است. زمانی که آقای مازیار آل داوود اقامتگاه آتشوونی را در روستای گرمه در محدوده شهرستان خور و بیابانک استان اصفهان برای ضیافت از کویرنوردان و طبیعت گرد ها ساخت (عنابستانی و همکاران ۱۳۹۷، ۲). به تبع آن عبارت اقامتگاه های بوم گردی در دهه ی گذشته در گستره گردشگری روستایی کشور متداول شد. خانه های بوم گردی به عنوان مولفه ی خدماتی مهم در اکوتوریسم تأثیر بسزایی در توسعه گردشگری دارد و این مبحث در مناطق دست نخورده و طبیعت بکر جلوه فراوانی دارد. انواع کلبه ها یا اقامتگاه های محلی، مهمانپذیرها، اکوکمپ ها، خانه های تاریخی و هتل های سنتی، همگی زیرمجموعه اقامتگاه های بوم گردی محسوب می شوند. بنابراین ایجاد چنین سازه هایی در مقاصد گردشگری برحسب پتانسیل های موجود محلی و منطقه ای از توان توسعه ای برخوردار هستند و منجر به ایجاد پیامدهای مختلف فرهنگی-اجتماعی، اقتصادی، محیط زیستی و کالبدی-معماری شده است. لذا ارزیابی اثرات آنها از اهمیت و ضرورت بالایی برخوردار است و الزام انجام چنین پژوهش هایی را تأیید می کند.

اقامتگاه های بوم گردی متعددی در ایران وجود دارد که خدمات آنها برای رقابت در عرصه های بین المللی تا حدودی مطلوب است. اما سابقه اقامتگاه های بوم گردی در استان مرکزی چندان طولانی نیست و به دهه ۹۰ خورشیدی باز می گردد. این استان با مجموعه زیستگاه ها و ظرفیت های طبیعی و فرهنگی غنی از جمله مناطق مستعد برای توسعه بوم گردی به حساب می آید. بر همین اساس اقامتگاه های بوم گردی گوناگونی در نواحی روستایی این استان احداث شده است که در این میان اقامتگاه های سن ایک در روستای کهک و گیسوبانو در روستای رباط ترک از توابع شهرستان دلیجان نمونه ای از آنها هستند. ایجاد اقامتگاه های بوم گردی اهداف چندبعدی دارد که از جمله آنها می توان به مشارکت دهی جامعه محلی، ترویج گردشگری پایدار، افزایش طول مدت اقامت گردشگران و دسترسی به خدمات گردشگری در تمامی فصول سال اشاره کرد. بوم گردی ها با بهره گیری خردمندانه از منابع طبیعی و محیط زیست، نقش بسزایی در توانمندسازی اقتصادی و اجتماعی ساکنان محلی ایفا می کند. توسعه این اقامتگاه ها می تواند محرکی برای پیشرفت همه جانبه منطقه باشد که آثار آن در ابعاد

اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، زیست‌محیطی و کالبدی نمایان می‌شود. بر این اساس، این پژوهش با در نظرگیری نقش فعالیت‌های گردشگری پایدار و جایگاه بوم‌گردی در توسعه روستایی و همچنین تأثیرات چندبعدی آن، تلاش کرده تا ضمن بررسی دیدگاه و نگرش روستاییان به بومگردی، نقش و تأثیرات ایجاد اقامتگاه‌های بوم‌گردی سن‌ایک و گیسوبانو را در توسعه پایدار روستایی و ابعاد زندگی روستاییان در روستاهای کهک و رباط ترک از توابع شهرستان دلیجان ارزیابی کند. این اقامتگاه‌ها نمونه‌ای از به‌کارگیری معماری سنتی و هماهنگ با محیط و فرهنگ بومی هستند که وجود آنها تأثیرات زیادی بر ابعاد مختلف زندگی روستاییان داشته است. از لحاظ اقتصادی: ایجاد اشتغال مستقیم، تنوع بخشی به اقتصاد روستا، ایجاد فرصت‌های درآمدی برای زنان روستایی، خدمات‌رسانی، بازآفرینی غذاهای سنتی و صنایع دستی، افزایش فروش محصولات محلی و رونق کسب‌وکارهای خرد، از نظر اجتماعی-فرهنگی: اثراتی نظیر احیای حس افتخار به هویت محلی و معماری بومی، امکان تعامل فرهنگی بین جامعه میزبان و گردشگران، تقویت انسجام اجتماعی و مشارکت جمعی، زنده‌نگاه‌داشتن آداب و رسوم و پوشش محلی، از نظر کالبدی-معماری: مرمت و باززنده‌سازی خانه‌های قدیمی و نشان دادن ارزش اقتصادی و فرهنگی حفظ بافت سنتی روستا، امکان بهبود زیرساخت‌ها و از نظر محیط‌زیستی: ترویج رویکرد حفاظتی در بین جامعه محلی به دلیل وابستگی معیشت جدید به جذابیت‌های طبیعی و محیطی منطقه، افزایش حساسیت جامعه محلی نسبت به پاکیزگی محیط و مدیریت پسماند را برای ساکنان به همراه داشته است. لذا این اقامتگاه‌ها به‌عنوان پروژه‌های محرک توسعه‌ای در روستاها عمل می‌کنند که بررسی ابعاد آن در قالب مطالعه و پایش‌های میدانی، پرسشگری از روستاییان، صاحبان اقامتگاه‌ها، و مشاهده مستقیم اثرات آنها می‌تواند تصویر روشنی از سیمای در حال تغییر زندگی روستاییان تحت تأثیر کسب‌وکارهای بوم‌گردی ارائه دهد و الگویی برای توسعه آینده این صنعت در سایر مناطق ارائه کند.

۲- بنیان نظریه‌ای

اقامتگاه‌های بوم‌گردی یکی از شغل‌های کوچک گردشگری، مرتبط با خصوصیت‌های مکانی-فضایی، فرهنگی و اجتماعی مقصد نظیر صنایع دستی، غذا و فرهنگ محلی است (ربانی و همکاران، ۱۳۹۸، ۳۷). این گونه فعالیت‌ها به دلیل اینکه از توان‌ها و ظرفیت‌های محیطی برخوردار می‌شوند و در حقیقت به دنبال توسعه‌ی درون‌زا در مقصد هستند، توسعه‌ی پایدار گردشگری را در پی خواهند داشت (شارپلی و تفلر^۱، ۲۰۱۵، ۵۴). بوم‌گردی پدیده‌ای چندبعدی و پیچیده است که پتانسیل بالایی برای ایجاد توسعه‌ی پایدار، حفاظت از محیط زیست و توانمندسازی جوامع محلی دارد. با این حال، تحقق این پتانسیل‌ها منوط به مدیریت هوشمندانه، مشارکت واقعی جوامع محلی، تدوین قوانین حمایتی و نظارت مستمر برای به حداقل رساندن اثرات منفی است و موفقیت آن در گرو لحاظ تمامی این ابعاد در یک چارچوب مدیریتی یکپارچه است (استرونزا^۲، ۲۰۰۷، ۲۱۰). لذا اقامتگاه‌های بوم‌گردی در صورت برنامه‌ریزی و مدیریت صحیح، می‌تواند به موتور محرکی قدرتمند برای توسعه همه‌جانبه مقصد به‌ویژه مناطق روستایی تبدیل شود. موفقیت این اقامتگاه‌ها در گرو عواملی همچون مشارکت و سرمایه‌گذاری جامعه محلی، توجه همزمان به ابعاد اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی و محیط زیستی، تقویت زیرساخت‌ها، تأمین امنیت و ارتقای کیفیت خدمات برای جلب رضایت گردشگران است. این ابعاد در یک چارچوب پارادایمی به هم پیوند خورده‌اند و موفقیت نهایی آنها، مستلزم نگاهی یکپارچه و سیستماتیک است (مرادی و همکاران، ۱۴۰۱، ۱۱۵). مطالعات گسترده‌ای در دو دهه‌ی اخیر به بررسی ابعاد مختلف اقامتگاه‌های بوم‌گردی و اثرات آن‌ها بر محیط زیست، اقتصاد و جامعه‌ی محلی پرداخته‌اند. این پژوهش‌ها عموماً بر نقش دوگانه‌ی بومگردی تأکید دارند، چرا که از یک سو، آن را نیرویی برای حفاظت، توسعه‌ی پایدار و توانمندسازی جوامع می‌دانند و از سوی دیگر، نسبت به پیامدهای منفی

1. Sharpley & Telfer
2. Stronza

بالقوه‌ی آن هشدار می‌دهند. هدف اصلی بوم‌گردی، به حداکثر رساندن منافع برای طبیعت، فرهنگ و جامعه محلی با حداقل تأثیر منفی است (وود^۱، ۲۰۱۶، ۶۱). بوم‌گردی با افزایش آگاهی عمومی و تغییر نگرش مقامات و جوامع محلی، به حفاظت از فضای طبیعی و تنوع زیستی کمک شایانی می‌کند (وتسی^۲ و همکاران، ۲۰۱۴، ۱۰؛ چروون^۳ و همکاران، ۲۰۱۵، ۳۸). کیل^۴ و همکاران (۲۰۱۴) بر این باورند که توسعه‌ی نگرش و رفتار مسئولانه‌ی محیط زیستی در اقامتگاه‌ها، خود به عاملی برای محافظت بیشتر از طبیعت و فرهنگ تبدیل می‌شود. همچنین ایجاد فرصت‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی، به ویژه در مناطق دورافتاده و روستایی، از جمله بارزترین تأثیرات مثبت بوم‌گردی است (روشنعلی و ریاحی، ۱۳۹۶، ۵۱؛ دهقانی و جمینی، ۱۳۹۹، ۳۵؛ آنکایا^۵ و همکاران، ۲۰۱۸، ۶۹؛ کیم^۶ و همکاران، ۲۰۱۹، ۱؛ عبدالرحمانوف و اهرورف^۷، ۲۰۲۵، ۱). این امر می‌تواند به عنوان معیشتی جایگزین، مهاجرت از روستا را کاهش دهد و با هدایت منابع به مناطق روستایی، به توسعه‌ی متوازن کمک کند (چاترجی^۸ و همکاران، ۲۰۲۴، ۱۲؛ سانتوس^۹، ۲۰۲۵، ۲۶۲). بوم‌گردی با تمرکز بر جوامع محلی، به احیای فرهنگ‌های بومی، افزایش دانش محلی و حتی ارتقا رفاه جامعه کمک می‌کند (زیپل^{۱۰}، ۱۹۹۸، ۴۸۵؛ دیوی^{۱۱}، ۲۰۱۴، ۵۷؛ محمودی، ۱۴۰۴، ۲۱۱). چروون و همکاران (۲۰۱۵) نیز به افزایش دانش جوامع محلی و تغییر دیدگاه آنان به محیط طبیعی اشاره کردند. با این حال، تصویر بوم‌گردی همیشه آرمانی و مطلوب نیست و برخی پژوهش‌ها به طور مکرر به پیچیدگی و دوگانه بودن اثرات آن اشاره دارند. برای نمونه توسعه‌ی بوم‌گردی می‌تواند به کاهش کیفیت محیطی، تهدیدات محیط زیست و ایجاد آلودگی منجر شود. در خصوص خطرات اجتماعی-فرهنگی، از دست دادن ارزش‌های سنتی، کاهش یکپارچگی فرهنگی و نفوذ فرهنگ‌های خارجی از جمله تهدیدهای جدی برای جوامع میزبان است (دیوی، ۲۰۱۴، ۵۷؛ بلوچ^{۱۲}، ۲۰۲۳، ۵۹۱۷). همچنین موانع ساختاری نظیر فقدان همکاری بین ذی‌نفعان، عدم توانمندسازی جوامع محلی و ضعف در چارچوب‌های قانونی می‌تواند بوم‌گردی را ناتوان ساخته و پایداری بلندمدت آن را تهدید کند (وندیراد^{۱۳} و همکاران، ۲۰۲۰، ۱). لذا برای دستیابی به آرمان‌های بوم‌گردی و کاهش پیامدهای منفی، محققان راهکارهای متعددی را پیشنهاد دادند. برای نمونه اقامتگاه‌های بوم‌گردی به خط‌مشی‌های محیط‌زیستی روشن نیاز دارند تا نگرش و رفتار مسئولانه‌ی خود را بهبود بخشند (کیل و همکاران، ۲۰۱۴، ۱۶). مشارکت فعال و همکاری تمام گروه‌های منتفع، از جمله جوامع محلی، مقامات دولتی و بخش خصوصی، به عنوان مهم‌ترین عامل موفقیت بوم‌گردی شناخته شده است (چروون و همکاران، ۲۰۱۵، ۳۸؛ وندیراد و همکاران، ۲۰۲۰، ۱). در مناطق دارای ظرفیت، باید برای توسعه‌ی بوم‌گردی برنامه‌ریزی راهبردی تدوین شود که شامل تأسیس اقامتگاه‌های مناسب، افزایش آگاهی مردم منطقه و تضمین توزیع عادلانه‌ی منافع اقتصادی است (آکوا^{۱۴} و همکاران، ۲۰۱۷، ۱). لذا بررسی انگیزه‌ها و توجه به کیفیت و میزان رضایتمندی گردشگران (چوگان^{۱۵}، ۲۰۲۲، ۳۵۸) می‌تواند به بهبود کیفیت خدمات و پایداری بلندمدت کسب‌وکار اقامتگاه‌های بوم‌گردی کمک کند.

1. Wood
2. Votsi
3. Cheruon
4. Kil
5. Ankaya
6. Kim
7. Abdurakhmanova & Ahrorov
8. Chatterjee
9. Santos
10. Zeppel
11. Dewi
12. Baloch
13. Wondirad
14. Acquah
15. Chogan

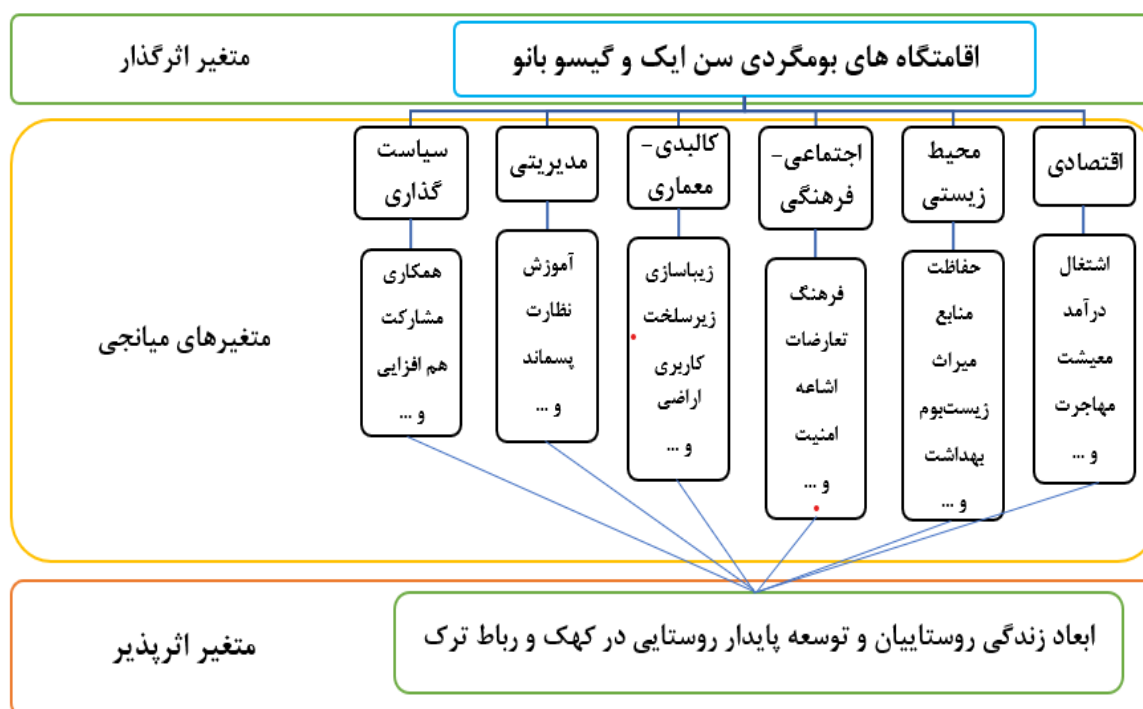
در ایران نیز مطالعاتی به بررسی نقش اقامتگاه‌های بوم‌گردی در توسعه پایدار روستایی پرداخته‌اند. این پژوهش‌ها عموماً بر تأثیرات چندبعدی این اقامتگاه‌ها در ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، کالبدی و زیست‌محیطی تأکید دارند و موفقیت آن‌ها را منوط به برنامه‌ریزی اصولی، توجه به مسئولیت‌پذیری اجتماعی و زیست‌محیطی و جلب رضایت گردشگران می‌دانند. از بارزترین تأثیرات مثبت اقامتگاه‌ها، ایجاد اشتغال و افزایش درآمد ساکنان محلی است. مطالعات متعددی مانند نقش بوم‌گردی در توسعه اقتصادی مناطق روستایی دهستان پنج‌هزاره مازندران (روشنعلی و ریاحی، ۱۳۹۶، ۵۱)، تحلیل آثار اقامتگاه‌های بوم‌گردی بر توسعه روستایی در رادکان شهرستان چناران (عنابستانی و همکاران، ۱۳۹۷، ۱)، ارزیابی توانمندی‌های بوم‌گردی روستای هدف گردشگری مانیزان (رفاهی دهر و شمس، ۱۳۹۸، ۱۷)، توسعه فضاهای روستایی شهرستان رامسر (دهقانی و جمینی، ۱۳۹۹، ۳۵)، بررسی عوامل اثرگذار بر اقامت گردشگران در بوم‌گردی‌های شهرستان مشهد (نعیم آبادی و جوان، ۱۳۹۹، ۶۹) و تبیین عوامل مؤثر بر توسعه پایدار روستایی با رویکرد گردشگری در شهرستان آباده (خادم حسینی و همکاران، ۱۴۰۴، ۱) انجام شده که به تأثیر مثبت و معنادار بوم‌گردی در ایجاد فرصت‌های شغلی، تنوع بخشیدن به منابع درآمد و حتی مهاجرت معکوس به روستاها اشاره کردند. در حیطه تحکیم هویت فرهنگی و کالبدی، اقامتگاه‌های بوم‌گردی با بهره‌گیری از معماری بومی و احیای بافت سنتی، نه تنها در حفظ و تقویت هویت فرهنگی روستاها مؤثرند (عنابستانی و همکاران، ۱۳۹۷، ۱)، بلکه می‌توانند از تخریب و فراموشی زندگی روستایی جلوگیری کنند (رفاهی دهر و شمس، ۱۳۹۸، ۱۷). بنابراین تبدیل سکونتگاه‌های قدیمی روستاها به اقامتگاه‌های بوم‌گردی، راهبردی کلیدی برای حفظ میراث فرهنگی و جذب گردشگر معرفی شده است (طیبنیا و همکاران، ۱۴۰۴، ۱۵۷). همچنین اقامتگاه‌ها با مدیریت خانوادگی و مالکیت محلی، سازگاری بیشتری با توسعه پایدار دارند (قدیری معصوم و همکاران، ۱۳۹۹، ۲۳) و مسئولیت‌پذیری زیست‌محیطی صاحبان این اقامتگاه‌ها برای پایداری بلندمدت حیاتی است (سجاسی قیداری و همکاران، ۱۳۹۸، ۱۱۵). برای نمونه پژوهش‌هایی نظیر فرجی‌راد و احسانی (۱۳۹۰) نیز با هشدار نسبت به سرمایه‌گذاری‌های بی‌رویه برای احداث هتل‌های بزرگ، بر جلب توجه سرمایه‌گذاران محلی و هدایت آنان برای ایجاد زیرساخت‌های مناسب تأکید کردند. میرزاده کوهشاهی و دهقانی (۱۳۹۵) در بندرعباس نشان داد که علیرغم برخورداری از جذابیت‌های طبیعی، اغلب نواحی روستایی از نظر امکانات رفاهی با کاستی‌هایی مواجه هستند که رفع آن‌ها نیازمند سرمایه‌گذاری دولتی و خصوصی است. کاظمیان و همکاران (۱۳۹۹) نیز بر لزوم تمرکز بر شاخص‌های کسب‌وکار اجتماع‌محور و توجه محیطی برای پیاده‌سازی موفق مسئولیت اجتماعی تأکید کردند. اگرچه پتانسیل‌های مثبت بسیاری شناسایی شده است، اما مطالعات به چالش‌ها و الزامات کلیدی برای تحقق این پتانسیل‌ها نیز پرداخته‌اند. جهانیان و مهدی‌زاده اردکانی (۱۴۰۰) کیفیت خدمات را به عنوان کلیدی‌ترین عامل در افزایش رضایت گردشگران از اقامتگاه‌های بوم‌گردی معرفی کردند. پورجوپاری و همکاران (۱۴۰۱) پایداری سیاسی، امنیت عمومی و کاهش جرائم را به عنوان الگوهای مطلوب و ضروری برای توسعه بوم‌گردی بیان کردند. یزدان‌شناس و موسوی (۱۴۰۴) نیز با تبیین اثرات مثبت اقتصادی کسب‌وکار اقامتگاه‌های بوم‌گردی، رفع موانع مدیریتی و الگوگیری از تجارب سایرین را عامل توسعه پایدار گردشگری با هدف اشتغال‌زایی سبز معرفی کردند. طیبنیا و همکاران (۱۴۰۴) نیز ضعف در بعد امنیتی را عاملی بازدارنده برای موفقیت بوم‌گردی حتی با وجود پتانسیل‌های طبیعی می‌دانند.

درمجموع بوم‌گردی از یک‌سو، موتوری برای توسعه اقتصادی، حفظ محیط‌زیست و توانمندسازی اجتماعی است و از سوی دیگر می‌تواند خطراتی در قالب تخریب محیط، فرسایش فرهنگی و نابرابری در توزیع منافع داشته باشد. این دوگانگی ذاتی بوم‌گردی و تأثیرات چندبعدی اقامتگاه‌ها بر اشتغال، درآمد، حفظ میراث فرهنگی و کالبدی در ایران نیز به آن توجه شده است. با این حال، شکاف تحقیقاتی در فقدان یک مدل یکپارچه است که بتواند به‌طور هم‌زمان اثرات مثبت و منفی را در تعامل با یکدیگر سنجش کند و راهکارهای عملی برای حداکثرسازی فرصت‌ها و حداقل‌سازی تهدیدها در

بسترهای محلی ارائه دهد. همچنین، پژوهش‌های داخلی کمتر به تحلیل ساختاری روابط علی بین ابعاد مختلف اقامتگاه‌های بومگردی بر زندگی روستائیان و سنجش کمی میزان اثرگذاری هر یک بر توسعه روستایی پرداخته‌اند. علاوه بر این بررسی فرایند عادلانه‌ی توزیع منافع و ارائه‌ی الگوهای بومی برای مدیریت یکپارچه و پایدار اقامتگاه‌ها، با در نظرگیری همزمان شاخص‌های کیفیت خدمات، رضایت گردشگر، مسئولیت‌پذیری و مشارکت مؤثر جامعه‌ی میزبان، به عنوان یک خلأ پژوهشی خودنمایی می‌کند که پرداختن به آن می‌تواند پلی بین آرمان‌های توسعه‌ی پایدار روستاها و واقعیت‌های اجرایی در مناطق روستایی ایجاد کند.

با توجه به مطالب فوق‌الذکر، مدل مفهومی پژوهش پیش‌رو با هدف کلی ارزیابی تأثیرات اقامتگاه‌های بومگردی بر توسعه ابعاد زندگی روستائیان دارای متغیر اثرگذار ایجاد اقامتگاه‌های بومگردی سن‌ایک و گیسو بانو که با مشخصاتی نظیر بوم‌گرایی، کیفیت خدمات، نوع مالکیت، همسویی با فرهنگ و محیط، عملکرد و غیره به عنوان محرک اصلی عمل می‌کند. متغیرهای میانجی و تعدیل‌گر شامل عواملی نظیر اقتصادی، محیط زیستی، اجتماعی-فرهنگی، کالبدی-معماری، مدیریتی و سیاست‌گذاری هستند که چگونگی و میزان تأثیر اقامتگاه‌ها را تبیین می‌کنند و هرکدام شامل چندین زیرشاخه هستند. متغیر اثرپذیر نیز شامل پیامدهایی است که ابعاد و پایداری زندگی روستائیان را در برمی‌گیرد و به تبع آن توسعه روستایی را در کهک و رباط ترک در قالب اشتغال، درآمد، تنوع معیشت، کاهش مهاجرت، انسجام اجتماعی، حفظ فرهنگ بومی، بهبود محیط طبیعی، و مدیریت منابع به همراه دارد. دستیابی به اهداف نیز منوط به عواملی نظیر شرایط تمهیدات میزبان (زیرساخت‌ها، قوانین حمایتی، امنیت)، مشارکت واقعی جامعه محلی (سطح مالکیت، تصمیم‌گیری و توانمندسازی)، مدیریت یکپارچه و همکاری بین ذی‌نفعان (دولت، بخش خصوصی و جامعه محلی) برای نظارت و هدایت هستند. پیشران‌های کلیدی نیز شامل برنامه‌ریزی راهبردی و نظارت مستمر به عنوان چارچوبی فراگیر، کل فرایند و متغیرهای میانجی را تحت تأثیر قرار می‌دهد تا نتایج به سمت توسعه پایدار روستایی در کهک و رباط ترک سوق یابد (شکل ۱).

شکل ۱- مدل مفهومی پژوهش و فرآیند جریانی آن

۳- روش، تکنیک‌ها و قلمرو

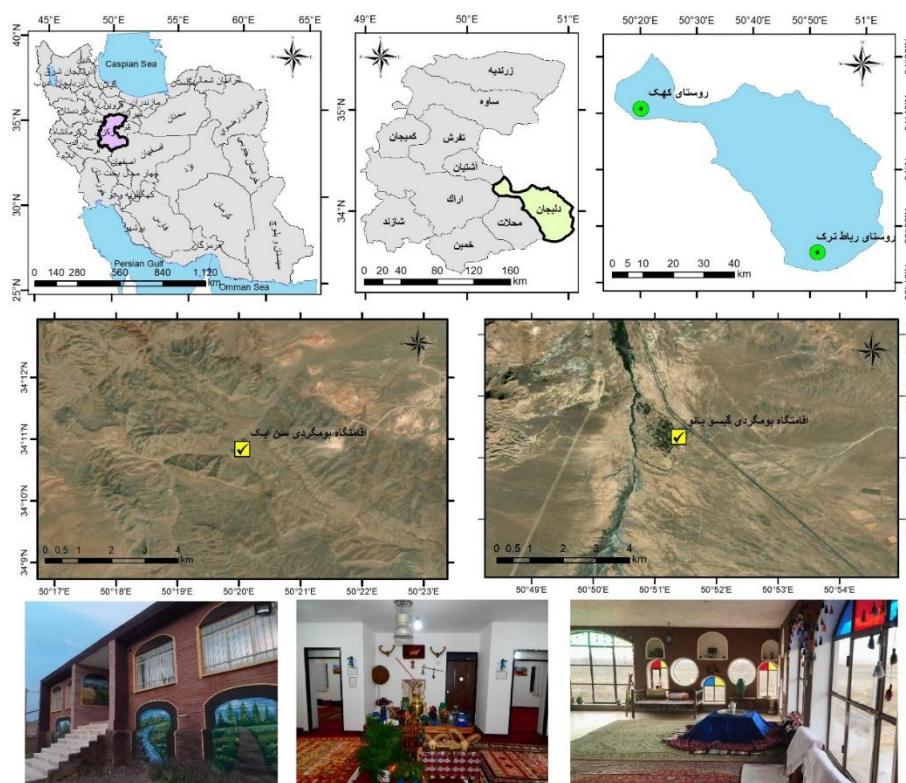
پژوهش پیش‌رو از نوع کاربردی و روش‌شناسی آن تحلیلی و پیمایشی است. محدوده مکانی پژوهش، روستاهای کهک و رباط ترک و بازه زمانی آن سال‌های ۱۴۰۳ و ۱۴۰۴ هجری خورشیدی می‌باشد. برای انجام پژوهش، ابتدا با بررسی مطالعات پیشین و مبانی نظری از طریق رجوع به منابع مکتوب، مولفه‌های ارزیابی اثرات اقامتگاه‌های بوم‌گردی بر توسعه روستایی و ابعاد زندگی روستائیان استخراج شد. سپس ابزار جمع‌آوری داده، یعنی پرسشنامه پژوهشگر ساخته در دو بخش طراحی و تدوین شد. بخش عمومی پرسشنامه برای جمع‌آوری اطلاعات دموگرافیک جامعه آماری مانند سن، جنس و تحصیلات، و بخش تخصصی آن که هسته اصلی پژوهش را تشکیل می‌دهد، به سنجش اثرات اقامتگاه‌ها بر توسعه روستایی و ابعاد زندگی روستائیان می‌پردازد. شاخص‌های مورد سنجش در بدنه اصلی پرسشنامه در شش دسته اصلی اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی، کالبدی-معماری، محیط زیستی، مدیریتی و سیاست‌گذاری تدوین شد (جدول ۱). پس از تدوین پرسشنامه، روایی صوری آن توسط متخصصان تأیید و پایایی آن با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ سنجیده شد. مقدار آلفای کرونباخ کلی ۰/۸۵۴ به دست آمد که نشان‌دهنده قابلیت اعتماد بالای ابزار پژوهش است. پایایی برای هر یک از شاخص‌های شش‌گانه نیز در بازه قابل قبول ۰/۷۱۷ تا ۰/۸۷۳ مورد تأیید قرار گرفت (جدول ۱).

جدول ۱- شاخص‌ها و متغیرهای مورد سنجش و پایایی آنها

شاخص	متغیرهای مورد سنجش	مرجع	تعداد گویه	آلفای کرونباخ
اقتصادی	اشتغال‌زایی، افزایش درآمد، افزایش قیمت زمین و مسکن، بهبود حمل و نقل، بازاریابی، جذب سرمایه‌گذارهای خارجی و داخلی، کاهش فقر	رکن‌الدین افتخاری و همکاران (۱۳۸۹، ۱)، روشنعلی و ریاحی (۱۳۹۶، ۵۱)، حیدری و اکبری (۱۳۹۷، ۱)، غنابستانی و همکاران (۱۳۹۷، ۵)، رضوانی و عزیزی (۱۳۹۷، ۴)، میرزاده کوهشاهی و همکاران (۱۳۹۸، ۴۵)، سعیدی (۱۳۹۹، ۱۱)، شجاعی‌فرد و شکور (۱۳۹۹، ۴۶۰)، ربیعی مندجین و همکاران (۱۴۰۰، ۳۵۹)	۲۰	۰/۸۷۳
محیط زیستی	حفاظت از منابع و جاذبه‌ها، حفظ زیست‌بوم گیاهی و جانوری، حفظ میراث تاریخی، جلوگیری از آلودگی آب و خاک، کاهش آلودگی هوا و صوتی-تصویری، بهبود بهداشت فردی و اجتماعی	همکاران (۱۳۹۸، ۴۵)، سعیدی (۱۳۹۹، ۱۱)، شجاعی‌فرد و شکور (۱۳۹۹، ۴۶۰)، ربیعی مندجین و همکاران (۱۴۰۰، ۳۵۹)	۱۵	۰/۸۵۶
اجتماعی-فرهنگی	حفظ آداب و رسوم محلی، آشنایی با فرهنگ جامعه محلی، رفع تعارضات فرهنگی، تبلیغ و اشاعه فرهنگ بومی، افزایش امنیت	همکاران (۱۳۹۸، ۴۵)، سعیدی (۱۳۹۹، ۱۱)، شجاعی‌فرد و شکور (۱۳۹۹، ۴۶۰)، ربیعی مندجین و همکاران (۱۴۰۰، ۳۵۹)	۱۱	۰/۷۷۶
کالبدی-معماری	زیباسازی معابر و منازل، توسعه خدمات ارتباطی، نظارت دهیاری بر ساخت و سازها، تغییر کاربری اراضی	همکاران (۱۳۹۸، ۴۵)، سعیدی (۱۳۹۹، ۱۱)، شجاعی‌فرد و شکور (۱۳۹۹، ۴۶۰)، ربیعی مندجین و همکاران (۱۴۰۰، ۳۵۹)	۹	۰/۷۷۳
مدیریتی	مدیریت دفع پسماند، آموزش مردم محلی، نظارت، اجرای برنامه‌های دوستدار محیط	بوزرجمهری و همکاران (۱۴۰۰، ۷۴۱)، پورجوپاری و همکاران (۱۴۰۱، ۱۳۹)، طیب‌نیا و همکاران (۱۴۰۴، ۱۵۷) و یزدان‌شناس و موسوی (۱۴۰۴، ۴)	۵	۰/۷۲۷
سیاست‌گذاری	همکاری روستائیان در مهیا کردن خدمات گردشگری، مشارکت مردم محلی در مدیریت و برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری‌ها، مشارکت مردم محلی در حفاظت از میراث	همکاران (۱۳۹۸، ۴۵)، سعیدی (۱۳۹۹، ۱۱)، شجاعی‌فرد و شکور (۱۳۹۹، ۴۶۰)، ربیعی مندجین و همکاران (۱۴۰۰، ۳۵۹)	۴	۰/۷۱۷

جامعه آماری پژوهش شامل کلیه افراد بالای ۲۰ سال اعم از مالکان و شاغلان اقامتگاه‌ها و ساکنان محلی روستاهای کهک و رباط ترک بودند که به طور مستقیم با اقامتگاه‌های بوم‌گردی در ارتباط هستند. لذا حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان، ۵۲ نفر تعیین و برای نمونه‌گیری از روش تصادفی در دسترس استفاده شد. در نهایت برای تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی مانند فراوانی، میانگین و انحراف معیار برای خلاصه‌سازی داده‌ها، و آمار استنباطی شامل آزمون t مستقل برای مقایسه میانگین‌ها و مدل‌سازی معادلات ساختاری برای بررسی روابط علی بین متغیرهای پنهان و مشاهده شده بهره گرفته شد.

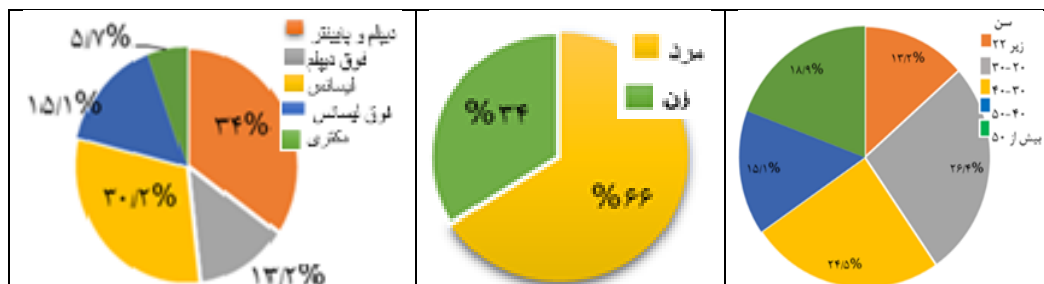
قلمرو مکانی پژوهش پیش‌رو دو روستای گردشگری رباط ترک و کهک در شهرستان دلیجان است. این شهرستان دارای دو شهر دلیجان و نراق، یک بخش مرکزی، ۴ دهستان و ۳۱ روستای دارای سکنه با ۲۹ روستای بالای ۲۰ خانوار است (پایگاه اینترنتی مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰). که در موقعیت جغرافیایی ۵۰ درجه و ۱۶ دقیقه تا ۵۱ درجه و ۵ دقیقه طول شرقی و ۳۳ درجه و ۴۲ دقیقه تا ۳۴ درجه و ۱۸ دقیقه عرض شمالی واقع شده است (شکل ۱). روستای رباط ترک در فاصله ۳۲ کیلومتری شهر دلیجان و در مسیر جاده تهران-اصفهان قرار دارد و دارای اقامتگاه بومگردی گیسو بانو است. روستای کهک نیز در فاصله ۶۰ کیلومتری شهر دلیجان واقع شده و به دلیل طبیعت بکر و دسترسی به محور شمال به جنوب، مورد توجه گردشگران است و اقامتگاه سن‌ایک را در خود جای داده است. اقامتگاه بوم‌گردی سن‌ایک در سال ۱۳۹۷ افتتاح شد که در زمینی به مساحت ۲۰۰۰ متر و زیربنای ۳۳۰ مترمربع به صورت یک طبقه بنا شده و با دارا بودن ۵ اتاق، حداکثر ظرفیت پذیرایی از ۴۳ گردشگر را دارد. اقامتگاه گیسو بانو در سال ۱۳۹۸ افتتاح شد که در زمینی به مساحت ۱۵۰۰ مترمربع و زیربنای ۳۰۰ مترمربع به صورت یک طبقه بنا شده است. این اقامتگاه دارای یک اتاق ۴۰ متری و چند اتاق کوچکتر می‌باشد و در مجموع ظرفیت پذیرایی ۴۰ گردشگر را دارد. از جمله مهمترین جاذبه‌های گردشگری روستاهای مذکور می‌توان به غار سن‌ایک، قلعه اسماعیل، قلعه تخت کوه، قلعه ورکانی‌ها، کاروانسرای کهک، منطقه هفتاد قله، جنگل درختان گز، پناهگاه حیات وحش رباط ترک و مقبره آقاخان محلاتی اشاره کرد (شکل ۲).

شکل ۲- موقعیت جغرافیایی اقامتگاه‌های بومگردی گیسو بانو و سن‌ایک

۴- یافته‌ها و تحلیل داده

نتایج سن‌سنجی نمونه آماری نشان داد ۱۳/۲ درصد زیر ۲۰ سال، ۲۶/۴ درصد بین ۲۰ تا ۳۰ سال، ۲۴/۵ درصد بین ۳۰ تا ۴۰ سال، ۱۵/۱ درصد بین ۴۰ تا ۵۰ سال و ۱۸/۹ درصد بیش از ۵۰ سال سن دارند. نتایج بررسی جنسیت نمونه آماری نشان داد ۶۶ درصد مرد و ۳۴ درصد زن هستند. نتایج بررسی مدارک تحصیلی نمونه آماری نشان داد ۳۴ درصد مدرک دیپلم و پایین‌تر، ۱۳/۲ درصد فوق دیپلم، ۳۰/۲ درصد لیسانس، ۱۵/۱ درصد فوق لیسانس و ۵/۷ درصد دکتری دارند (شکل ۳).

شکل ۳- مشخصات دموگرافیک نمونه آماری

نتایج آمار توصیفی مولفه‌های مربوط به شاخص اقتصادی نشان داد متغیرهای حضور گردشگران و ایجاد علاقه برای دیدن نواحی پیرامون (۷۷/۴ درصد)، کیفیت راه‌های روستایی (۶۷/۹ درصد)، افزایش مشاغل خدماتی (۵۶/۶ درصد)، تمایل متولیان اقامتگاه‌ها به دریافت تسهیلات (۵۲/۹ درصد)، ارتقا کیفیت و درجه واحدهای اقامتی (۵۲/۸ درصد)، دسترسی به اقامتگاه‌های بومگردی (۵۱ درصد)، بهبود حمل و نقل (۵۰/۹ درصد)، بازاریابی محصولات (۵۰/۹ درصد)، اشتغال‌زایی (۴۹/۱ درصد)، افزایش سطح درآمد (۴۳/۴ درصد) و ارتقا کیفیت کالاها و تولیدات محلی (۴۱/۵ درصد) در سطح زیاد و خیلی زیاد ارزیابی شدند. در مقابل متغیرهای جذب سرمایه‌های بخش خصوصی (۴۹/۱ درصد)، جذب سرمایه‌های دولتی (۴۵/۳ درصد)، جذب سرمایه گذاری‌های داخلی و خارجی (۴۱/۵ درصد)، توسعه سطح زیر کشت (۳۵/۸ درصد)، کاهش فقر (۳۵/۸ درصد) و گسترش فعالیت‌های زراعی و دامداری (۲۸/۳ درصد) در سطح متوسط و متغیر افزایش قیمت زمین و مسکن (۴۱/۵ درصد) در سطح کم و خیلی کم ارزیابی شدند. در مجموع می‌توان وضعیت شاخص اقتصادی را مطلوب و رو به توسعه تفسیر کرد که جنبه‌های مثبت آن بر سایر موارد غلبه دارد (جدول ۲). در مجموع می‌توان بیان کرد که مؤلفه‌های مرتبط با گردشگری و خدمات نظیر حضور گردشگران، کیفیت راه‌ها، اشتغال خدماتی و ارتقای کیفی اقامتگاه‌ها، با سطح تأثیر زیاد تا خیلی زیاد، به عنوان پیشران اصلی توسعه اقتصادی مثبت ارزیابی شدند. در مقابل، مؤلفه‌های سرمایه‌گذاری، زیرساخت تولیدی و کاهش فقر نظیر جذب سرمایه، توسعه کشاورزی و کاهش فقر، در سطح متوسط یا کم قرار دارند، ولی با وجود این، برآیند کلی شاخص اقتصادی به دلیل غلبه جنبه‌های مثبت، وضعیت مطلوب و رو به توسعه دارد.

جدول ۲- نتایج آمار توصیفی مولفه‌های مربوط به شاخص اقتصادی

گویه (متغیر)	درصد فراوانی				
	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
افزایش سطح درآمد مردم محلی	۱/۹	۵/۷	۴۹/۱	۲۰/۸	۲۲/۶
افزایش اشتغال	۵/۷	۵/۷	۳۹/۶	۲۸/۳	۲۰/۸
افزایش خدمات و امکانات	۹/۴	۵/۷	۲۸/۳	۳۹/۶	۱۷
افزایش قیمت زمین و مسکن	۳۰/۲	۱۱/۳	۳۷/۷	۱۵/۱	۵/۷
توسعه سطح زیرکشت محصولات کشاورزی	۱۷	۱۱/۳	۳۵/۸	۲۲/۶	۱۳/۲
گسترش فعالیت‌های زراعی، باغداری و دامداری	۲۴/۵	۳/۸	۲۸/۳	۲۶/۴	۱۷
میزان دسترسی به اقامتگاه‌های بومگردی	۱۵/۱	۱/۹	۳۲/۱	۳۰/۲	۲۰/۸
افزایش کیفیت راه‌های روستایی	۵/۷	۱/۹	۲۴/۵	۴۱/۵	۲۶/۴
بهبود حمل و نقل	۱۱/۳	۵/۷	۳۲/۱	۳۷/۷	۱۳/۲
بازدید از کارگاه‌های تولید و خرید صنایع دستی	۹/۴	۳/۸	۳۷/۷	۳۹/۶	۹/۴
افزایش قیمت کالاها و خدمات در روستا	۹/۴	۱۱/۳	۴۳/۴	۲۲/۶	۱۳/۲
ارتقا کیفیت کالاها و تولیدات محلی	۵/۷	۱۱/۳	۴۱/۵	۳۰/۲	۱۱/۳
بازاریابی محصولات محلی	۱۱/۳	۳/۸	۳۴	۴۳/۴	۷/۵
ارتقا کیفیت و درجه ارزش واحدهای اقامتی	۱۱/۳	۵/۷	۳۰/۲	۴۳/۴	۹/۴

گویه (متغیر)	درصد فراوانی			
	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد
افزایش جذب سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی	۹/۴	۳/۸	۴۱/۵	۱۱/۳
جذب سرمایه‌های دولتی	۱۵/۱	۱۱/۳	۴۵/۳	۱۸/۹
جذب سرمایه‌های بخش خصوصی	۹/۴	۱/۹	۴۹/۱	۳۴/۰
تمایل متولیان اقامتگاه‌ها به دریافت تسهیلات گردشگری	۱۵/۱	۱/۹	۳۰/۲	۳۴
حضور گردشگران و ایجاد علاقه برای دیدن نواحی پیرامونی	۵/۷	۷/۵	۹/۴	۴۹/۱
کاهش فقر	۱۷	۱۱/۳	۳۵/۸	۲۶/۴

نتایج آمار توصیفی مولفه‌های مربوط به شاخص محیط زیستی نشان داد متغیر نمایش حیات وحش و گیاهان بومی در اقامتگاه بومگردی با مجموع ۶۷/۹ درصد در سطوح زیاد و خیلی زیاد، قوی‌ترین تأثیر مثبت را دارد. این نشان می‌دهد که فعالیت مورد نظر در افزایش آگاهی و قدردانی از طبیعت بومی بسیار موفق ارزیابی شده است. همچنین حفاظت از منابع پایه و جاذبه‌های مقصد با مجموع ۳۹/۷ درصد در سطح زیاد و خیلی زیاد، دومین رتبه اهمیت را دارد. این نشان می‌دهد که یک باور قوی در مورد نقش مثبت این فعالیت در حفظ منابع طبیعی و جاذبه‌ها وجود دارد. در مقابل افزایش آلودگی آب با مجموع ۶۴/۲ درصد در سطوح خیلی کم و کم نگران‌کننده‌ترین است. این ارزیابی نشان می‌دهد فعالیت‌های بومگردی سبب افزایش آلودگی منابع آب شده است. همچنین شاخص مدیریت زباله و پسماند با مجموع ۶۲/۲ درصد در سطوح خیلی کم و کم، وضعیت بسیار ضعیفی دارد. این نشان از یک شکاف بزرگ در سیستم مدیریت پسماند و نارضایتی از عملکرد در این حوزه دارد. متغیر تأثیر بر آلودگی هوا نیز با ارزیابی ۶۲ درصد در سطح خیلی کم و کم، سومین شاخص مشکل‌دار است که احتمالاً به مسائلی مانند تردد وسایل نقلیه مرتبط است (جدول ۳). در مجموع می‌توان گفت اقامتگاه‌های بومگردی تأثیر دوسویه بر محیط زیست روستاهای مطالعاتی داشته است، چرا که از یک سو در آگاهی‌بخشی، نمایش زیست‌بوم محلی و حفاظت از منابع بسیار موفق عمل کرده است. از سوی دیگر، در حوزه‌های آلودگی و مدیریت پسماند وضعیت متوسط است. این نشان می‌دهد علارغم دستاوردهای آموزشی و حفاظتی، همچنان پیامدهای نامطلوب محیط‌زیستی مشاهده می‌شود و مدیریت آن منوط به اصلاح برنامه، روش و زیرساخت‌های ذیربط است.

جدول ۳- نتایج آمار توصیفی مولفه‌های مربوط به شاخص محیط زیستی

گویه (متغیر)	درصد فراوانی			
	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد
کاهش آسیب‌پذیری محیطی	۲۰/۸	۳/۸	۳۹/۶	۲۸/۳
حفاظت از منابع پایه و جاذبه‌های مقصد	۱۱/۳	۱/۹	۴۷/۲	۱۸/۹
نمایش حیات وحش و گیاهان بومی در اقامتگاه به صورت طبیعی یا عکس	۵/۷	۱/۹	۲۴/۵	۳۷/۷
حفاظت از جامعه زیست بوم منطقه	۳۴	۱۵/۱	۲۶/۴	۹/۴
کاهش تخریب بناهای تاریخی	۳۰/۲	۱۵/۱	۳۴	۱۳/۲
استفاده از انرژی‌های نو و تجدیدپذیر	۱۵/۱	۱۷	۴۵/۳	۱۳/۲
تأثیر بر آلودگی هوا	۳۷/۷	۲۴/۵	۲۲/۶	۹/۴
تأثیر بر آلودگی آب	۴۵/۳	۱۸/۹	۱۳/۲	۱۵/۱
تأثیر بر آلودگی‌های صوتی و تصویری	۳۴	۲۶/۴	۲۲/۶	۵/۷
مدیریت زباله‌ها و پسماندها	۳۵/۸	۲۶/۴	۲۴/۵	۹/۴
ارتقا و بهبود بهداشت فردی و اجتماعی	۱۵/۱	۱۱/۳	۳۵/۸	۲۲/۶

نتایج آمار توصیفی مولفه‌های مربوط به شاخص اجتماعی-فرهنگی نشان داد شاخص‌های استقبال گردشگران از اقامتگاه و محل بازدید (۸۵/۵ درصد)، ارتقا امنیت روستا برای حضور گردشگران (۷۵/۵ درصد)، تبلیغ و اشاعه فرهنگ بومی و محلی (۶۹/۸ درصد)، تمایل گردشگران به استفاده از غذاهای محلی (۶۴/۱ درصد)، حفظ آداب و رسوم و سنت‌های بومی (۶۶/۱ درصد) در سطوح زیاد و خیلی زیاد ارزیابی شده و بسیار مثبت و کلیدی هستند. این نشان‌دهنده جذابیت بالای مقصد و رضایت گردشگران است که برخلاف نگرانی‌های رایج درباره تخریب فرهنگ محلی، به نظر می‌رسد گردشگری به تقویت و حفظ فرهنگ بومی کمک شایانی کرده است. همچنین گردشگری به عنوان یک عامل فرهنگی عمل کرده و نقش بی‌بدیلی در معرفی فرهنگ محلی به گردشگران ایفا کرده است. لذا توسعه گردشگری به طور قابل توجهی منجر به افزایش احساس امنیت در روستا شده که برای جذب گردشگر و بهبود کیفیت زندگی محلی حیاتی است. در نتیجه تعامل مثبت و علاقه گردشگران با فرهنگ جامعه میزبان می‌تواند منبع درآمد مستقیمی برای جامعه محلی ایجاد کند. در مقابل متغیرهای حضور گردشگران در روستا و تعارضات فرهنگی (۷۳/۵ درصد)، یادگیری سایر زبان‌ها (۳۰/۲ درصد) و اهتمام به حل مسائل فرهنگی بین گردشگر و جامعه بومی (۲۲/۶ درصد) در سطوح کم و خیلی کم ارزیابی شده و شرایط مطلوبی ندارند. لذا بدون شک بزرگترین چالش اجتماعی-فرهنگی هستند. لذا اکثریت قاطع پاسخ‌دهندگان، حضور گردشگران را منبع تعارض فرهنگی می‌دانند. این یک زنگ خطر جدی است که نشان‌دهنده عدم مدیریت صحیح فرهنگی و احتمالاً مقاومت جامعه میزبان در برابر گردشگری است. بنابراین نشان می‌دهد که مدیریت تعارض و حل مسائل فرهنگی به شکل مؤثری انجام نشده است. همچنین تعامل بین میزبان و مهمان در سطحی عمیق که منجر به یادگیری زبان شود، رخ نداده است (جدول ۴).

جدول ۴- نتایج آمار توصیفی مولفه‌های مربوط به شاخص اجتماعی-فرهنگی

درصد فراوانی					گویه (متغیر)
خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	
۴۱/۵	۱۷/۰	۲۸/۰	۹/۴	۱۱/۳	استقبال گردشگران از اقامتگاه و محل بازدید
۱۸/۹	۳۵/۸	۳۴/۰	۵/۷	۵/۷	استقبال مردم روستا از توسعه گردشگری و فعالیت‌های بومگردی
۱۱/۳	۴۳/۴	۳۲/۰	۵/۷	۹/۴	دسترسی به فعالیت‌های گوناگون برای جامعه محلی و مردم بومی
۱۱/۳	۲۶/۴	۳۷/۷	۹/۴	۱۵/۱	افزایش تعداد فعالیت‌ها و مکان‌های ارائه دهنده خدمات گردشگری
۳۰/۲	۳۲/۱	۲۲/۶	۳/۸	۱۱/۳	آشنایی با اقوام و فرهنگ محلی
۴۱/۶	۲۴/۵	۲۲/۶	۳/۸	۷/۵	حفظ آداب و رسوم و سنت‌های بومی
۹/۴	۲۰/۸	۳۹/۶	۱۳/۲	۱۷/۰	یادگیری سایر زبان‌ها
۱/۹	۱/۹	۲۲/۶	۳۷/۷	۳۵/۸	حضور گردشگران در روستا و تعارضات فرهنگی
۷/۵	۱۵/۱	۴۵/۳	۱۳/۲	۱۸/۹	اهتمام به حل مسائل فرهنگی بین گردشگر و جامعه بومی
۲۲/۶	۴۱/۵	۲۸/۳	۱/۹	۵/۷	تمایل گردشگران بر استفاده از غذاهای محلی
۲۴/۵	۴۵/۳	۲۴/۵	۳/۸	۱/۹	تبلیغ و اشاعه فرهنگ بومی و محلی
۲۶/۴	۳۵/۸	۲۸/۳	۷/۵	۱/۹	تبلیغ و ترویج مراسمات محلی برای گردشگران
۱۱/۳	۱۸/۹	۴۷/۲	۷/۵	۱۵/۱	کاهش مهاجرت جامعه محلی
۵/۷	۲۸/۳	۵۰/۹	۷/۵	۷/۵	افزایش سطح دانش و آگاهی مردم بومی
۳۴	۴۱/۵	۲۰/۸	۱/۹	۱/۹	ارتقا امنیت روستا برای حضور گردشگران

نتایج آمار توصیفی مولفه‌های مربوط به شاخص کالبدی-معماری نشان داد شاخص زیباسازی منازل خصوصی (۷۷/۴ درصد) قوی‌ترین عامل است که بیانگر اولویت بالای ساکنان به زیباسازی فضای خصوصی بوده و اهمیت ارتقای کیفیت زندگی در محیط خانه را به واسطه ارتقا سطح اقتصادی نشان می‌دهد. در مقابل شاخص برخورداری از خدمات

ارتباطی ۴۵/۳ درصد در سطح متوسط ارزیابی شده که نشان‌دهنده نارضایتی نسبی از خدمات ارتباطی در روستا است. ضعف این شاخص می‌تواند بر سایر جنبه‌های زندگی از جمله اقتصاد، آموزش و دسترسی به اطلاعات تأثیر منفی بگذارد (جدول ۵). با توجه به نتایج می‌توان گفت روستائیان تمایل بالایی به بهبود و زیباسازی فضاهای عمومی و خصوصی دارند که احتمالاً پیامد مستقیم افزایش توان اقتصادی و توجه به ارتقای کیفیت زندگی است. در مقابل، وضعیت متوسط خدمات ارتباطی، به‌عنوان یک مولفه نسبتاً ضعیف زیرساختی مطرح می‌شود که می‌تواند مانعی برای توسعه کالبدی و دسترسی به اطلاعات در روستا باشد.

جدول ۵- نتایج آمار توصیفی مولفه‌های مربوط به شاخص کالبدی-معماری

درصد فراوانی					گویه (متغیر)
خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	
۱/۹	۱/۹	۱۸/۹	۴۳/۴	۳۴	توجه به زیباسازی منازل خصوصی
۱/۹	۱/۹	۳۰/۲	۳۹/۶	۲۶/۴	زیبا سازی معابر عمومی و کوچه ها
۳/۸	۱/۹	۲۸/۳	۳۰/۲	۳۵/۸	استفاده از نمادهای سنتی در روستا
۱/۹	۳/۸	۲۴/۵	۴۱/۵	۲۸/۳	استفاده مجدد از خانه های متروکه
۷/۵	۷/۵	۴۵/۳	۲۲/۶	۱۷	برخورداری از خدمات ارتباطی
۵/۷	۱/۹	۳۲/۱	۳۷/۷	۲۲/۶	نظارت دهیاری بر ساخت و سازهای روستایی
۳/۸	۳/۸	۲۶/۴	۲۶/۴	۳۹/۶	انعطاف‌پذیری در استفاده از ساختمان ها و منازل
۷/۵	۱/۹	۴۷/۲	۳۲/۱	۱۱/۳	تغییر کاربری از کشاورزی به مسکونی
۲۶/۴	۵/۷	۳۷/۷	۲۲/۶	۷/۵	حفظ بناهای تاریخی و خانه‌های قدیمی

نتایج آمار توصیفی مولفه‌های مربوط به شاخص مدیریتی نشان داد شاخص‌های نظرسنجی از سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان درگیر با بوم‌گردی (۶۹/۸ درصد) و ملاحظات محیط زیستی برای کنترل بازدیدکنندگان (۴۷/۲ درصد) در سطح زیاد و خیلی زیاد ارزیابی شدند و بالاترین اهمیت را دارند. لذا رویکرد مشارکتی و مشورتی در برنامه‌ریزی بوم‌گردی از پایین به بالا نهادینه شده و تصمیم‌گیران به نظرات ذی‌نفعان توجه می‌کنند این رویکرد می‌تواند به اتخاذ تصمیمات بهتر و قابل‌اجراتر منجر شود. در مقابل شاخص‌های اجرای برنامه‌های مدیریتی و مقررات ملی (۳۹/۶ درصد)، آموزش مردم محلی و گردشگران (۳۹/۶ درصد)، مدیریت دفع زباله و پسماند در روستا (۳۰/۲ درصد) در سطح متوسط تا ضعیف ارزیابی شدند (جدول ۶). در نتیجه می‌توان گفت که شکاف جدی بین تدوین مقررات و اجرای آنها و همچنین ضعف در نظارت و پیاده‌سازی قوانین وجود دارد. علاوه بر این برنامه‌های آموزشی کافی و مؤثر نیستند. این ضعف‌ها می‌تواند اثرات سایر اقدامات مثبت را نیز خنثی کند.

جدول ۶- نتایج آمار توصیفی مولفه‌های مربوط به شاخص مدیریتی

درصد فراوانی					گویه (متغیر)
خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	
۱/۹	۱/۹	۲۶/۴	۴۵/۳	۲۴/۵	نظرسنجی از سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان درگیر با بوم‌گردی
۲۶/۴	۱۳/۲	۳۷/۷	۱۵/۱	۷/۵	اجرای برنامه‌های مدیریتی و مقررات ملی
۹/۴	۱/۹	۴۱/۵	۲۸/۳	۱۸/۹	ملاحظات محیط زیستی برای کنترل بازدیدکنندگان
۷/۵	۷/۵	۴۷/۲	۳۰/۲	۷/۵	حضور گردشگران متناسب با ظرفیت تحمل و استفاده از منابع
۱۳/۲	۱۱/۳	۳۹/۶	۲۴/۵	۱۱/۳	آموزش مردم محلی و گردشگران در زمینه مسائل مدیریتی
۱۳/۲	۵/۷	۳۰/۲	۲۸/۳	۲۲/۶	مدیریت دفع زباله و پسماند در روستا

نتایج آمار توصیفی مولفه‌های مربوط به شاخص سیاستگذاری نشان داد ۴۵/۳ درصد مشارکت مردم در حفاظت از محیط زیست را در سطح زیاد و خیلی زیاد ارزیابی کردند و مشارکت را مثبت می‌بینند. همچنین ۴۷/۲ درصد مشارکت در ارائه خدمات گردشگری را زیاد و خیلی زیاد ارزیابی کردند. لذا جامعه بومی در این حوزه فعال‌تر بوده و نقش بهتری ایفا کرده است. درخصوص مشارکت مردم محلی در مدیریت، برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری‌ها ۵۲/۸ درصد افرادی که مشارکت را زیاد و خیلی زیاد ارزیابی کرده که این یک نشانه مثبت و قوی است و حاکی از آن است که مردم محلی در فرآیندهای مدیریتی و تصمیم‌گیری نفوذ و حضور نسبتاً خوبی دارند. در زمینه میزان سهمیم بودن مردم بومی در منافع گردشگری اکثریت قاطع (۵۸/۵ درصد) معتقدند سهم‌بری مردم در سطح متوسط است. این یک هشدار جدی است؛ زیرا مردم محلی احساس نمی‌کنند منافع حاصل از گردشگری به صورت عادلانه بین آنها توزیع شده است. در مجموع وضعیت شاخص سیاستگذاری را می‌توان متوسط به خوب و رو به توسعه توصیف کرد (جدول ۷). در مجموع نتایج شاخص سیاستگذاری حاکی از مشارکت نسبتاً مطلوب جامعه محلی در حفاظت، ارائه خدمات، برنامه‌های مدیریت و تصمیم‌گیری است که نشان‌دهنده نقش‌پذیری و نفوذ مناسب آنان در فرآیندها است. با این حال، نابرابری در توزیع عادلانه منافع گردشگری مشهود است، چرا که اکثریت قاطع سهم خود را از مزایای گردشگری در سطح متوسط ارزیابی کرده‌اند؛ این موضوع می‌تواند به عنوان یک هشدار، تداوم مشارکت مردمی و توسعه پایدار را تحت تأثیر قرار دهد.

جدول ۷- نتایج آمار توصیفی مولفه‌های مربوط به شاخص سیاستگذاری

گویه (متغیر)	درصد فراوانی				
	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
مشارکت مردم محلی در حفاظت از محیط زیست	۵/۷	۳/۸	۴۵/۳	۲۸/۳	۱۷
مشارکت جامعه بومی در ارائه خدمات گردشگری	۷/۵	۵/۷	۳۹/۶	۳۰/۲	۱۷
مشارکت مردم محلی در مدیریت، برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری‌ها	۱۱/۳	۵/۷	۳۰/۲	۳۵/۸	۱۷
میزان سهمیم بودن مردم بومی در منافع گردشگری	۱۱/۳	۷/۵	۵۸/۵	۱۳/۲	۹/۴

نتایج آزمون t مولفه‌های مورد ارزیابی نشان داد که مقدار سطح معنی‌داری برای تمامی گویه‌ها کمتر از ۰/۰۰۱ است. لذا همه گویه برای سنجش شاخص‌های انتخابی مناسب هستند. در این میان، در شاخص اقتصادی گویه‌های تأثیر اقامتگاه‌ها بر اشتغالزایی و دسترسی به اقامتگاه به ترتیب با حداکثر مقدار آماره t برابر ۲۴/۰۷ و ۱۹/۳۷ و حداقل خطای استاندارد ۰/۱۴۷ و ۰/۱۷۵ و مهمترین و اثرگذارترین متغیرها هستند (جدول ۸).

جدول ۸- نتایج آزمون t مولفه‌های شاخص اقتصادی (df=۵۲ و sig < ۰/۰۰۱)

گویه	آماره آزمون	میانگین	انحراف معیار	میانگین خطای استاندارد	فاصله اطمینان ۹۵ درصد	
					حد پایین	حد بالا
افزایش سطح درآمد مردم محلی	۲۶/۷۳	۳/۵۷	۰/۹۷۱	۰/۱۳۳	۳/۳۰	۳/۸۳
افزایش اشتغال	۲۴/۰۷	۳/۵۳	۱/۰۶	۰/۱۴۷	۳/۲۳	۳/۸۲
افزایش خدمات و امکانات	۲۲/۳۴	۳/۴۹	۱/۱۳	۰/۱۵۶	۳/۱۸	۳/۸۰
افزایش قیمت زمین و مسکن	۱۵/۰۳	۲/۵۵	۱/۲۳	۰/۱۶۹	۲/۲۱	۲/۸۹
توسعه سطح زیر کشت کشاورزی	۱۷/۶۱	۳/۰۴	۱/۲۵	۰/۱۷۲	۲/۶۹	۲/۳۸
گسترش فعالیت‌های زراعی و دامداری	۱۵/۸۵	۳/۰۸	۱/۴۱	۰/۱۹۴	۲/۶۹	۳/۴۶
میزان دسترسی به اقامتگاه‌های بومگردی	۱۹/۳۷	۳/۴۰	۱/۲۷	۰/۱۷۵	۳/۰۴	۳/۷۵

گویه	آماره آزمون	میانگین	انحراف معیار	میانگین خطای استاندارد	فاصله اطمینان ۹۵ درصد	
					حد پایین	حد بالا
افزایش کیفیت راه های روستایی	۲۶/۷۱	۳/۸۱	۱/۰۳	۰/۱۴۳	۳/۵۲	۴/۱۰
بهبود حمل و نقل	۲۱/۳۵	۳/۳۶	۱/۱۴	۰/۱۵۷	۳/۰۴	۳/۶۷
بازدید از کارگاه های تولید صنایع دستی	۲۳/۵۲	۳/۳۶	۱/۰۳	۰/۱۴۳	۳/۰۷	۳/۶۵
افزایش قیمت کالاها و خدمات در روستا	۲۰/۹۰	۳/۱۹	۱/۱۱	۰/۱۵۳	۲/۸۸	۳/۴۹
ارتقا کیفیت کالاها و تولیدات محلی	۲۳/۷۷	۳/۳۰	۱/۰۱	۰/۱۳۹	۳/۰۲	۳/۵۸
بازاریابی محصولات محلی	۲۲/۵۹	۳/۳۲	۱/۰۷	۰/۱۴۷	۳/۰۳	۳/۶۲
ارتقا کیفیت و درجه ارزش واحدهای اقامتی	۲۱/۹۳	۳/۳۴	۱/۱۰	۰/۱۵۲	۳/۰۳	۳/۶۵
افزایش جذب سرمایه گذار داخلی و خارجی	۲۳/۰۴	۳/۳۴	۱/۱۰	۰/۱۴۵	۳/۰۵	۳/۶۳
جذب سرمایه های دولتی	۱۸/۸۶	۲/۹۶	۱/۱۴	۰/۱۵۷	۲/۶۵	۳/۲۸
جذب سرمایه های بخش خصوصی	۲۴/۶۳	۳/۲۵	۰/۹۵۹	۰/۱۳۲	۲/۹۸	۳/۵۱
تمایل متولیان اقامتگاهها به دریافت تسهیلات	۱۹/۶۰	۳/۴۰	۱/۲۶	۰/۱۷۳	۳/۰۵	۳/۷۴
تمایل و علاقه گردشگران برای دیدن نواحی پیرامون	۲۹/۰۳	۳/۹۴	۰/۹۸۹	۰/۱۳۶	۳/۶۷	۴/۲۲
کاهش فقر	۱۸/۰۶	۳/۰۰	۱/۲۰	۰/۱۶۶	۲/۶۷	۳/۳۳

در شاخص محیط زیستی، گویه‌های تاثیر اقامتگاهها بر نمایش حیات وحش و گیاهان بومی منطقه به صورت طبیعی یا عکس و حفاظت از منابع پایه و جاذبه‌ها، به ترتیب با حداکثر مقدار آماره t برابر ۲۶/۳۵ و ۲۰/۷۵ و حداقل خطای استاندارد ۰/۱۴۶ و ۰/۱۶۲ مهمترین و تأثیرگذارترین متغیرها هستند (جدول ۹)، که تأثیر بسیار مثبت و معناداری فعالیت اقامتگاه‌های بوم‌گردی بر آگاهی‌بخشی و حفاظت از محیط‌زیست را نشان می‌دهد. این در حالی است که گویه‌های مرتبط با آلودگی‌ها و مدیریت پسماند، با وجود معناداری آماری، از مقادیر t پایین‌تر و میانگین کم‌تری برخوردارند که نشان‌دهنده تأثیر کم و ضعف در این بخش است.

جدول ۹- نتایج آزمون t مولفه‌های شاخص محیط زیستی ($df=52$ و $sig < 0/001$)

گویه	آماره آزمون	میانگین	انحراف معیار	میانگین خطای استاندارد	فاصله اطمینان ۹۵ درصد	
					حد پایین	حد بالا
کاهش آسیب پذیری محیطی	۱۷/۸۳	۲/۹۸	۱/۲۱	۰/۱۶۷	۲/۶۵	۳/۳۲
حفاظت از منابع و جاذبه ها	۲۰/۷۵	۳/۳۶	۱/۱۷	۰/۱۶۲	۳/۰۳	۳/۶۸
نمایش حیات وحش و گیاهان بومی در اقامتگاه با عکس یا طبیعی	۲۶/۳۵	۳/۸۵	۱/۰۶	۰/۱۴۶	۳/۵۶	۴/۱۴
حفاظت از جامعه زیست بوم منطقه	۱۳/۰۲	۲/۵۷	۱/۴۳	۰/۱۹۷	۲/۱۷	۲/۹۶
کاهش تخریب بناهای تاریخی	۱۴/۵۵	۲/۵۳	۱/۲۶	۰/۱۷۴	۲/۱۸	۲/۸۸
استفاده از انرژی‌های نو و تجدیدپذیر	۱۷/۷۸	۲/۴۷	۱/۰۱	۰/۱۳۹	۲/۱۹	۲/۷۵
تاثیر بر آلودگی هوا	۱۳/۲۳	۲/۲۱	۱/۲۱	۰/۱۶۷	۱/۸۷	۲/۵۴
تاثیر بر آلودگی آب	۱۱/۷۸	۲/۲۱	۱/۳۶	۰/۱۸۷	۱/۸۳	۲/۵۸
تاثیر بر آلودگی صوتی و تصویری	۱۲/۹۵	۲/۳۴	۱/۳۱	۰/۱۸۱	۱/۹۸	۲/۷۰
مدیریت زباله ها و پسماندها	۱۳/۹۲	۲/۱۹	۱/۱۴	۰/۱۵۷	۱/۸۷	۲/۵۰
ارتقا بهداشت فردی و اجتماعی	۱۸/۱۲	۳/۱۱	۱/۲۵	۰/۱۷۲	۲/۷۷	۳/۴۶

در شاخص اجتماعی-فرهنگی، گویه‌های تاثیر اقامتگاه‌های بوم‌گردی در تبلیغ و اشاعه فرهنگ بومی و تاثیر اقامتگاه بر امنیت روستا برای حضور مسافران و گردشگران به ترتیب با حداکثر آماره t برابر $۳۱/۳۰$ و $۳۰/۷۸$ و حداقل خطای استاندارد $۰/۱۳۴$ و $۰/۱۳۱$ اثرگذارترین هستند (جدول ۱۰).

جدول ۱۰- نتایج آزمون t مولفه‌های شاخص اجتماعی-فرهنگی ($df=۵۲$ و $sig < ۰/۰۰۱$)

گویه	آماره آزمون	میانگین	انحراف معیار	میانگین خطای استاندارد	فاصله اطمینان ۹۵درصد	
					حدپایین	حدبالا
استقبال گردشگران از اقامتگاه و محل بازدید	۲۰/۹۶	۳/۷۷	۱/۳۱	۰/۱۸۰	۳/۴۱	۴/۱۳
استقبال جامعه محلی از توسعه گردشگری و فعالیت های بومگردی	۲۴/۷۹	۳/۵۷	۱/۰۴	۰/۱۴۴	۳/۲۸	۳/۸۵
دسترسی به فعالیت های گوناگون برای جامعه محلی و مردم بومی	۲۲/۹۸	۳/۴۲	۱/۰۸	۰/۱۴۹	۳/۱۲	۳/۷۱
افزایش تعداد فعالیت ها و مکان های ارائه دهنده خدمات گردشگری	۲۰/۲۸	۳/۱۹	۱/۱۴	۰/۱۵۷	۲/۸۷	۳/۵۰
آشنایی با اقوام و فرهنگ محلی	۲۰/۹۸	۳/۶۶	۱/۲۷	۰/۱۷۴	۳/۳۱	۴/۰۱
حفظ آداب و رسوم و سنتهای بومی	۲۳/۲۰	۳/۸۹	۱/۲۱	۰/۱۶۷	۳/۵۵	۴/۲۲
یادگیری سایر زبان ها	۱۷/۸۸	۲/۹۲	۱/۱۹	۰/۱۶۴	۲/۶۰	۳/۲۵
حضور گردشگران در روستا و تعارضات فرهنگی	۱۵/۵۴	۱/۹۶	۰/۹۱۹	۰/۱۲۶	۱/۷۱	۲/۲۲
اهتمام به حل مسائل فرهنگی بین گردشگر و جامعه بومی	۱۷/۶۸	۲/۷۹	۱/۱۵	۰/۱۵۸	۲/۴۸	۳/۱۱
تمایل گردشگران بر استفاده از غذاهای محلی	۲۶/۶۵	۳/۷۴	۱/۰۲	۰/۱۴۰	۳/۴۵	۴/۰۲
تبلیغ و اشاعه فرهنگ بومی و محلی	۳۱/۳۰	۳/۸۷	۰/۹۰۰	۰/۱۲۴	۳/۶۲	۴/۱۲
تبلیغ و ترویج مراسمات محلی برای گردشگران	۲۷/۶۶	۳/۷۷	۰/۹۳۳	۰/۱۳۶	۳/۵۰	۴/۰۵
کاهش مهاجرت جامعه محلی	۱۹/۰۷	۳/۰۴	۱/۱۶	۰/۱۵۹	۲/۷۲	۳/۳۶
افزایش سطح دانش و آگاهی مردم بومی	۲۴/۶۷	۳/۱۷	۰/۹۳۵	۰/۱۲۸	۲/۹۱	۳/۴۳
ارتقا امنیت روستا برای حضور گردشگران	۳۰/۷۸	۴/۰۲	۰/۹۵۱	۰/۱۳۱	۳/۷۶	۴/۲۸

در شاخص کالبدی-معماری، گویه‌های تاثیر اقامتگاه‌های بوم‌گردی بر زیباسازی معابر و کیفیت روشنایی روستا به ترتیب $۴۰/۰۷$ و $۳۴/۶۹$ با حداکثر مقدار آماره t و حداقل خطای استاندارد $۰/۱۰۵$ و $۰/۱۱۶$ مهمترین متغیرها هستند (جدول ۱۱).

جدول ۱۱- نتایج آزمون t مولفه‌های شاخص کالبدی-معماری ($df=۵۲$ و $sig < ۰/۰۰۱$)

گویه	آماره آزمون	میانگین	انحراف معیار	میانگین	فاصله اطمینان ۹۵درص	
				خطای استاندارد	حدپایین	حدبالا
توجه به زیباسازی منازل خصوصی	۳۱/۳۰	۳/۸۷	۰/۹۰۰	۰/۱۲۴	۳/۶۲	۴/۱۲
زیبا سازی معابر عمومی و کوچه ها	۴۰/۰۷	۴/۱۹	۰/۷۶۱	۰/۱۰۵	۳/۹۸	۴/۴۰
استفاده از نمادهای سنتی در روستا	۳۰/۷۲	۳/۹۱	۰/۹۲۵	۰/۱۲۷	۳/۶۵	۴/۱۶
استفاده مجدد از خانه های متروکه	۲۲/۲۸	۳/۳۴	۱/۰۹	۰/۱۵۰	۳/۰۴	۳/۶۴
برخورداري از خدمات ارتباطی	۲۶/۸۶	۳/۷۲	۱/۰۰۷	۰/۱۳۸	۳/۴۴	۳/۹۹
نظارت دهیاری بر ساخت و سازهای روستایی	۲۶/۵۴	۳/۹۴	۱/۰۸۲	۰/۱۴۹	۳/۶۵	۴/۲۴
انعطاف پذیری در استفاده از ساختمان ها و منازل	۲۴/۹۶	۳/۳۸	۰/۹۸۵	۰/۱۳۵	۳/۱۱	۳/۶۵
تغییر کاربری از کشاورزی به مسکونی	۱۵/۹۲	۲/۷۹	۱/۲۷۶	۰/۱۷۵	۲/۴۴	۳/۱۴
حفظ بناهای تاریخی و خانه های قدیمی	۳۲/۵۴	۳/۸۹	۰/۸۷۰	۰/۱۱۹	۳/۶۵	۴/۱۳

در شاخص مدیریتی، گویه‌های حضور گردشگران متناسب با ظرفیت تحمل و استفاده از منابع، و اجرای برنامه های مدیریتی و مقررات محیط زیستی به ترتیب با حداکثر مقدار آماره t ۲۴/۱۲ و ۲۲/۴۶ و حداقل خطای استاندارد ۰/۱۳۴ و ۰/۱۵۴ مهمترین متغیرها هستند (جدول ۱۲).

جدول ۱۲- نتایج آزمون t مولفه‌های شاخص مدیریتی ($df=52$ و $sig < 0/001$)

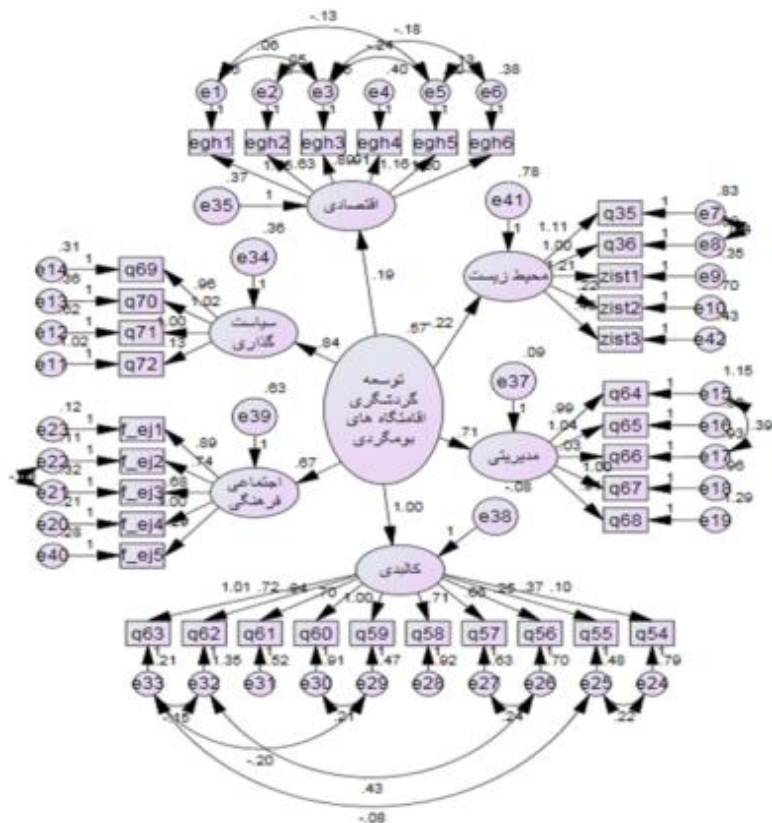
کویه	آماره آزمون	میانگین	انحراف معیار	میانگین خطای استاندارد	فاصله اطمینان ۹۵درص	
					حد پایین	حد بالا
نظرسنجی از سیاست گذاران و برنامه ریزان درگیر با بوم گردی	۱۵/۴۸	۲/۶۴	۱/۲۴	۰/۱۷۱	۲/۳۰	۲/۹۸
اجرای برنامه های مدیریتی و مقررات ملی	۲۲/۴۶	۳/۴۵	۱/۱۱	۰/۱۵۴	۳/۱۴	۳/۷۶
ملاحظات محیط زیستی برای کنترل بازدیدکنندگان	۲۴/۱۲	۳/۸۹	۰/۹۷۴	۰/۱۳۴	۲/۹۶	۳/۴۹
حضور گردشگران متناسب با ظرفیت تحمل و استفاده از منابع	۱۹/۳۴	۲/۶۴	۱/۱۶	۰/۱۶۰	۲/۷۷	۳/۴۲
آموزش مردم محلی و گردشگران در زمینه مسائل مدیریتی	۱۹/۴۶	۳/۴۵	۱/۲۷	۰/۱۷۵	۳/۰۶	۳/۷۷

در شاخص سیاست گذاری، گویه‌های تاثیر مشارکت مردم محلی در حفاظت از محیط زیست، و مشارکت جامعه بومی در ارائه خدمات اقامتی به گردشگران، به ترتیب با حداکثر مقدار آماره t ۲۴/۹۸ و ۲۳/۰۷ و حداقل خطای استاندارد ۰/۱۳۹ و ۰/۱۴۹ مهمترین متغیرها هستند (جدول ۱۳).

جدول ۱۳- نتایج آزمون t مولفه‌های شاخص سیاست گذاری ($df=52$ و $sig < 0/001$)

گویه	آماره آزمون	مینگین	انحراف معیار	میانگین خطای استاندارد	فاصله اطمینان ۹۵درص	
					حدپایین	حدبالا
مشارکت مردم محلی در حفاظت از محیط زیست	۲۴/۹۸	۳/۲۳	۱/۰۱	۰/۱۳۹	۳/۱۹	۳/۷۵
مشارکت جامعه بومی در ارائه خدمات گردشگری	۲۳/۰۷	۳/۴۳	۱/۰۸	۰/۱۴۹	۳/۱۴	۳/۷۳
مشارکت مردم محلی در مدیریت، برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری‌ها	۲۱/۰۳	۳/۴۲	۱/۱۸	۰/۱۶۳	۳/۰۹	۳/۷۴
میزان سهمیه بودن مردم بومی در منافع و مضرات گردشگری	۲۱/۳۷	۳/۰۲	۱/۰۲	۰/۱۴۱	۲/۷۴	۳/۳۰

نتایج حاصل از مدل سازی ساختاری اثرسنجی اقامتگاه های بوم گردی بر توسعه گردشگری روستایی نشان داد که این مدل با نسبت کای اسکور ۱۰۵۸/۹۸ و ریشه میانگین مربع خطای برآورد ۰/۱۳۶ در سطح معنی داری ۰/۰۰۰، به خوبی توانسته است داده های تجربی را تایید کند و مدل از برازش قابل قبولی برخوردار است. به عبارتی بین شاخص های اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی، کالبدی-معماری، محیط زیستی، مدیریتی و سیاست گذاری اقامتگاه های بوم گردی و توسعه گردشگری روستایی رابطه معنی دار وجود دارد. در این خصوص شاخص های کالبدی-معماری، سیاست گذاری و مدیریتی به ترتیب با بار عاملی ۰/۹۹، ۰/۸۴ و ۰/۷۱ اثرگذارترین عوامل هستند (شکل ۴ و جدول ۱۴) که نشان دهنده اهمیت زیرساخت ها، چارچوب های سیاستی و کیفیت مدیریت در موفقیت این نوع گردشگری است. در مجموع نتایج مدل سازی حاکی از رابطه معنادار و مثبت ایجاد اقامتگاه های بوم گردی بر ابعاد مختلف زندگی روستائیان و به تبع آن توسعه گردشگری روستایی است.

شکل ۴- مدل ساختاری اثرسنجی اقامتگاه‌های بوم‌گردی بر توسعه روستایی و ابعاد زندگی روستائیان

شاخص‌های تاییدی برازش مدل ساختاری نشان داد مقدار $1/968$ برای نسبت کای اسکوتر به درجه آزادی کمتر از ۳ است (جدول ۱۴) که به عنوان مهم‌ترین شاخص مثبت، نشان می‌دهد مدل به خوبی با داده‌ها هماهنگی دارد. بنابراین مدل ارائه‌شده از لحاظ ساختاری معنی‌دار و معتبر است و می‌تواند روابط بین متغیرها را به طور کلی تأیید کند. با این حال، برازش مدل از نظر تطبیق با داده‌های مشاهده‌ای نیاز به توسعه و بهبود دارد.

جدول ۱۴- شاخص‌های تاییدی برازش مدل ساختاری اثرسنجی اقامتگاه‌های بوم‌گردی

شاخص	کای اسکوتر	درجه آزادی	معنی داری	نسبت کای اسکوتر به درجه آزادی	ریشه میانگین مربع خطای برآورد	نیکویی برازش	برازش نسبی	برازش تطبیقی	برازش هنجار شده
مقدار	۱۰۵۸/۹۸	۵۳۸	۰/۰۰۰	۱/۹۶۸	۰/۱۳۶	۰/۵۴۳	۰/۳۸۶	۰/۵۴۵	۰/۴۰۲

در جدول (۱۵) مقادیر غیراستاندارد، خطای معیار، نسبت بحرانی و مقدار P مدل ساختاری گزارش شده است. سطح معنی‌داری (P) در این روابط کمتر از $0/05$ است که نشان از تایید مدل مفهومی توسط داده‌های ضروری پژوهش است. درنتیجه، بین متغیرهای مشاهده‌ای و متغیرهای پنهان رابطه معناداری وجود دارد. قوی‌ترین رابطه شاخص‌های کالبدی-معماری با بار عاملی استاندارد شده ۱ به عنوان مولفه مرجع و شاخص سیاست‌گذاری با بار $0/842$ ، بیشترین تأثیر را بر ابعاد زندگی روستائیان و توسعه روستایی دارند. این یافته به طور کامل با نتایج کلی مدل (از تحلیل قبلی) همسو است و اهمیت زیرساخت فیزیکی و چارچوب‌های حکمرانی را تأیید می‌کند. همچنین رابطه معنادار و مثبت شاخص‌های مدیریتی ($0/712$) و اجتماعی-فرهنگی ($0/67$) نیز تأثیر قابل توجه است و اثر مثبتی بر ابعاد زندگی روستائیان دارد.

جدول ۱۵- برآوردهای غیر استاندارد با سطح تحت پوشش در مدل ساختاری

متغیر مشاهده	رابطه	متغیر پنهان	برآورد	خطای استاندارد	نسبت بحرانی	مقدار p
ایجاد زندگی روستاییان و توسعه روستایی	<—	اقتصادی	-۰/۱۹۲	-۰/۱۱۵	۱/۶۷۳	-۰/۰۹۵
	<—	مدیریتی	-۰/۷۱۲	-۰/۲۱۷	۳/۲۸۷	-۰/۰۰۱
	<—	کالبدی-معماری	۱/۰۰	—	—	—
	<—	اجتماعی-فرهنگی	-۰/۶۷۰	-۰/۱۹۱	۳/۵۱۷	—
	<—	سیاست گذاری	-۰/۸۴۳	-۰/۲۱۷	۳/۸۷۶	—
	<—	محیط زیستی	-۰/۲۱۷	-۰/۱۲۱	-۱/۸۰۲	-۰/۰۷۳
اقتصادی	<—	اقتصادی ۱	۱/۰۵۱	-۰/۲۴۹	۴/۲۱۳	—
	<—	اقتصادی ۲	-۰/۶۲۶	-۰/۲۰۹	۳/۰۰۳	-۰/۰۰۳
	<—	اقتصادی ۳	-۰/۸۹۵	-۰/۲۸۴	۳/۱۴۷	-۰/۰۰۲
	<—	اقتصادی ۴	-۰/۹۰۹	-۰/۲۳۳	۴/۰۷۸	—
	<—	اقتصادی ۵	۱/۱۶۰	-۰/۱۸۳	۶/۳۳۸	—
	<—	اقتصادی ۶	۱/۰۰	—	—	—
سیاست گذاری	<—	۷۳q	-۰/۱۳۳	-۰/۱۷۳	-۰/۷۷۰	-۰/۴۴۱
	<—	۷۱q	۱/۰۰	—	—	—
	<—	۷۰q	۱/۰۲۲	-۰/۱۸۰	۵/۶۸۴	—
	<—	۶۹q	-۰/۹۵۵	-۰/۱۶۸	۵/۶۸۸	—
مدیریتی	<—	۶۴q	-۰/۹۸۶	-۰/۳۵۱	۲/۸۰۶	-۰/۰۰۵
	<—	۶۵q	۱/۰۲۵	-۰/۳۳۳	۳/۱۱۸	-۰/۰۰۲
	<—	۶۶q	-۰/۳۳۳	-۰/۲۳۴	-۰/۱۴۳	-۰/۸۸۶
	<—	۶۷q	۱/۰۰	—	—	—
اجتماعی-فرهنگی	<—	۶۸q	-۰/۹۰۹	-۰/۳۵۱	۲/۵۹۰	-۰/۰۱۰
	<—	اجتماعی-فرهنگی ۱	۱/۰۰	—	—	—
	<—	اجتماعی-فرهنگی ۲	-۰/۶۸۳	-۰/۱۰۱	۶/۷۷۴	—
	<—	اجتماعی-فرهنگی ۳	-۰/۷۴۰	-۰/۷۴	۹/۹۶۱	—
	<—	اجتماعی-فرهنگی ۴	-۰/۸۸۷	-۰/۸۲	۱۰/۷۷۵	—
کالبدی-معماری	<—	اجتماعی-فرهنگی ۵	-۰/۲۸۶	-۰/۸۲	۳/۴۹۴	—
	<—	۵۴q	-۰/۱۰۲	-۰/۱۸۲	-۰/۵۶۰	-۰/۵۷۶
	<—	۵۵q	-۰/۳۶۶	-۰/۱۵۷	۲/۳۳۹	-۰/۰۲۰
	<—	۵۶q	-۰/۲۵۴	-۰/۱۷۵	۱/۴۵۰	-۰/۱۴۷
	<—	۵۷q	-۰/۶۶۳	-۰/۱۹۰	۳/۴۹۲	—
	<—	۵۸q	-۰/۷۱۲	-۰/۲۳۳	۳/۱۹۴	-۰/۰۰۱
	<—	q۵۹	۱/۰۰	—	—	—
	<—	۶۰q	-۰/۷۰۳	-۰/۱۹۲	۳/۶۶۹	—
	<—	۶۱q	-۰/۹۴۱	-۰/۲۰۵	۴/۵۸۸	—
	<—	۶۲q	-۰/۷۱۸	-۰/۲۶۸	۲/۶۷۴	-۰/۰۰۸
محیط زیستی	<—	۶۳q	۱/۰۱۲	-۰/۲۲۴	۴/۵۲۲	—
	<—	۳۵q	۱/۱۱۰	-۰/۱۰۵	۱۰/۵۳۷	—
	<—	۳۶q	۱/۰۰	—	—	—
	<—	محیط زیستی ۱	۱/۲۰۷	-۰/۱۹۷	۶/۱۲۷	—
	<—	محیط زیستی ۲	-۰/۲۲۳	-۰/۰۸۹	۲/۵۰۸	-۰/۰۱۲
	<—	محیط زیستی ۳	-۰/۴۷۸	-۰/۱۰۱	۴/۷۳۴	—

۵- بحث و فرجام

گردشگری فرصت‌های بسیاری را برای مشاغل کوچک مهیا کرده که بیشتر آنها، ارتباط مستقیم و متقابل جامعه میزبان و گردشگر را در اقامتگاه‌های بومگردی دربرمی‌گیرد. این حضور و همکاری برای تجربه و رضایت گردشگر و همچنین برای توسعه پایدار مقصد و جامعه محلی فعالیت‌های بسیار مهم است. لذا هدف اصلی پیدایش و توسعه این نوع از اقامتگاه‌ها که دارای هویت و بافتی بومی هستند، دستیابی به توسعه پایدار است. بنابراین با توجه به رشد جایگاه فعالیت‌های بومگردی و نقش اکوتوریسم در توسعه نواحی روستایی و همچنین اثرسنجی این نوع اقامتگاه‌ها، جامعه محلی و نقش آنها در ارتقا شرایط زندگی مردم و توسعه پایدار در این پژوهش کوشش شد تا اثرات اقامتگاه‌های بومگردی با توجه به ظرفیت‌ها و جاذبه‌های گوناگون گردشگری طبیعت محور مورد مطالعه قرار گیرد. به طور کلی نتایج تحقیق نشان داد وجود اقامتگاه‌های بومگردی و حضور گردشگران در روستاهای کهک و رباط ترک سبب رشد اقتصادی و سطح رفاه جامعه محلی شده است. در این راستا بومگردی باعث افزایش سطح درآمد مردم، کاهش فقر، بازاریابی محصولات روستایی شده است. همچنین در این حوزه اشتغال‌زایی و کسب درآمد در روستای کهک تعداد مشاغل مرتبط با گردشگر از ۲ شغل به بالای ۱۰ شغل رسیده است که شامل فروش محصولات گوناگون از جمله محصولات بومی مانند عرقجات لبنیات و پروتئینی شده است. به تبع آن درآمد ناشی از جذب گردشگر در ۵ سال اخیر در روستاهای کهک و رباط ترک نیز افزایش ۱۰ برابری داشته است. نتایج این پژوهش همسو با نتایج تحقیقات قدیری معصوم و همکاران (۱۳۹۹)، شجاعی فرد و شکور (۱۳۹۹)، یزدان شناس و موسوی (۱۴۰۴) و دیوی^۱ (۲۰۱۴) می‌باشد که به طور کلی بومگردی را عامل اشتغال‌زایی و سبب رشد اقتصادی جوامع محلی معرفی کردند.

از منظر توسعه اجتماعی-فرهنگی، نتایج تحلیل داده‌های پژوهش، بومگردی را عامل توسعه اجتماعی در روستاهای مورد مطالعه می‌داند. در این خصوص، بومگردی سبب حفظ آداب و رسوم محلی و بومی، کاهش مهاجرت ساکنان از روستا، و افزایش امنیت روستا برای حضور مسافران و گردشگران شده است. همچنین با توجه به مشاهدات میدانی تبلیغات و اشاعه فرهنگ بومی و محلی در هر دو روستا کاملاً مشهود است. این تبلیغات در روستاهای مورد مطالعه شامل ارائه بروشور و تبلیغ رسومات و ارزش‌های سنتی و قراردادن اشیاء قدیمی و همچنین تبلیغ گسترده اقامتگاه‌ها در فضای مجازی است. بنابراین توجه به ابعاد اجتماعی و فرهنگی اقامتگاه‌های بومگردی در توسعه گردشگری روستایی، می‌تواند سبب بهبود عدالت اجتماعی-فضایی در این مناطق شود. این نتایج با یافته‌های هاشمی (۱۳۹۹)، قدیری معصوم و همکاران (۱۳۹۹)، دیوی (۲۰۱۴) و وود^۲ (۲۰۱۶) همسو است چرا که توسعه گردشگری و بومگردی را در جهت رشد اجتماعی-فرهنگی جوامع محلی و همچنین ارتقا عدالت اجتماعی مفید و موثر می‌دانند.

از نظر توسعه محیط زیستی، بومگردی باعث پشتیبانی ساکنین در حفاظت از محیط طبیعی و میراث تاریخی، و بهبود بهداشت فردی و اجتماعی شده است. در این راستا می‌توان به کاهش آلودگی هوا، خاک و سالم بودن آب آشامیدنی در روستاهای مورد مطالعه اشاره کرد. این نتایج همسو با یافته‌های وثوقی و شمسی ماریینی (۱۳۹۴) و کاظمیان و همکاران (۱۳۹۹) است که توسعه بومگردی را عاملی برای حفظ محیط زیست جوامع محلی بیان می‌کند.

اثرات کالبدی-معماری نشان داد توسعه بومگردی در روستاهای مورد مطالعه با تأثیرات مثبتی در وضعیت کالبدی روستاها همراه بوده است. در این خصوص بومگردی در سطح خیلی زیاد موجب توجه به زیباسازی منازل، حفظ بناهای تاریخی و برخورداری از خدمات ارتباط جمعی شده است. نتایج این تحقیق مشابه با پژوهش‌های زیپل^۳ (۱۹۹۸)، قدیری معصوم و همکاران (۱۳۹۹) و شجاعی فرد و شکور (۱۳۹۹) است که توسعه گردشگری را بر رشد کالبدی و معماری تأثیرگذار می‌داند. در زمینه

1. Dewi
2. Wood
3. Zeppel

سیاست‌گذاری و تصمیم‌سازی‌های نتایج نشان داد توسعه اقامتگاه‌های بوم‌گردی باعث افزایش مشارکت مردم محلی در برنامه‌های مدیریتی روستا و برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری‌های گردشگری و همچنین مشارکت در حفاظت از محیط زیست و میراث انسان‌ساخت شده است. این نتایج مشابه با پژوهش خانی و همکاران (۱۳۸۸) و صالحی و همکاران (۱۳۹۷) است چرا که توسعه اقامتگاه‌های گردشگری را تأثیرگذار بر افزایش مشارکت محلی مردم در جنبه‌های مختلف تصمیمات جوامع مقصد می‌دانند. اثرسنجی اقامتگاه‌های بوم‌گردی بر توسعه مدیریتی روستا نشان داد بوم‌گردی موجب اجرای برنامه‌های مدیریتی و مقررات محیط زیستی برای کنترل تعداد گردشگران، آموزش مردم محلی و گردشگران درباره موضوعات محیطی، مدیریت دفع زباله و رعایت قوانین ظرفیت تحمل مکان شده است.

در مجموع می‌توان بیان کرد توسعه اقامتگاه‌های بوم‌گردی نقش حیاتی و چندبعدی در دستیابی به توسعه پایدار روستایی ایفا می‌کند. نتایج پژوهش حاضر در روستاهای کهک و رباط ترک گواه این امر است که گردشگری بوم‌محور می‌تواند به عنوان موتور محرکه اقتصادی عمل کند. شواهد عینی به خوبی اثربخشی این راهبرد را در ایجاد اشتغال، افزایش درآمد و کاهش فقر نشان می‌دهد. فراتر از ابعاد اقتصادی، این اقامتگاه‌ها بستر ساز توسعه اجتماعی-فرهنگی بودند. آن‌ها با تشویق به حفظ آداب و رسوم محلی، کاهش مهاجرت و افزایش امنیت، به تقویت بنیان‌های اجتماعی جوامع محلی کمک شایانی کردند. از منظر زیست‌محیطی نیز نتایج حاکی از نقش این اقامتگاه‌ها در حفاظت از طبیعت و میراث تاریخی، بهبود بهداشت و کاهش آلودگی است. همچنین، تأثیرات کالبدی-معماری، همچون توجه به زیباسازی و حفظ بناهای تاریخی، و تأثیرات مدیریتی از طریق افزایش مشارکت محلی در تصمیم‌گیری‌ها، از دیگر دستاوردهای مهم این پژوهش است. در نهایت، در این پژوهش عوامل تأثیرگذار اقامتگاه‌های بوم‌گردی بر توسعه گردشگری روستایی، بر اساس میزان اثرگذاری و امتیاز دریافتی، اولویت‌بندی شدند. این اولویت‌بندی به مدیران و برنامه‌ریزان کمک می‌کند تا بر روی مؤثرترین عوامل تمرکز کنند. همچنین می‌تواند مبنای اقدامات آتی برای تقویت نقش این اقامتگاه‌ها در توسعه پایدار گردشگری روستایی قرار گیرد و نقش مؤثری در ارتقای توسعه گردشگری روستایی در منطقه مورد مطالعه ایفا کند.

با توجه به نتایج می‌توان پیشنهاد کرد تدوین سیاست‌های شفاف و مشارکتی برای توزیع عادلانه‌تر منافع گردشگری بین جامعه محلی ضروری است تا احساس تعلق و مشارکت پایدار افزایش یابد. همچنین با تمرکز بر زیرساخت‌های کالبدی و سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزان و سرمایه‌گذاران اولویت‌های خود را به حفظ بناهای تاریخی، ارتقای کیفیت معماری و زیباسازی محیط معطوف کنند. علاوه بر این برای مدیریت یکپارچه اثرات محیط‌زیستی با هدف تقویت جنبه‌های مثبت و کاهش جنبه‌های منفی، ایجاد سیستم‌های پایش و استانداردهای اجباری محیط‌زیستی برای اقامتگاه‌ها پیشنهاد می‌شود. همچنین، آموزش میزبانان و گردشگران در زمینه اخلاق محیط‌زیستی و ایجاد زیرساخت‌های بازیافت و دفع بهداشتی زباله در سطح روستاها حیاتی است. در راستای تقویت مشارکت و توانمندسازی اقتصادی محلی، برای تبدیل بوم‌گردی به موتور محرکه اقتصادی پایدار روستاهای مطالعاتی، طراحی مدل‌های کسب‌وکار و زنجیره ارزشی که امکان مشارکت و سودآوری بیشتر اهالی در زمینه‌هایی مانند تامین مواد غذایی محلی، صنایع دستی و خدمات جانبی را فراهم می‌کند، توصیه می‌شود. در کنار آن برگزاری دوره‌های آموزشی مدیریت و بازاریابی برای جامعه محلی نیز به ارتقای شاخص مدیریتی کمک خواهد کرد. از نظر پژوهشی انجام مطالعات پایشی بلندمدت برای سنجش دقیق‌تر اثرات فعالیت‌های بوم‌گردی بر کیفیت آب، خاک، تنوع زیستی و تولید پسماند در مقیاس اکوسیستم روستا ضروری است. همچنین انجام پژوهش‌های کیفی و کمی با هدف شناسایی و طراحی مدل‌های عادلانه‌ی توزیع درآمد و منافع حاصل از بوم‌گردی بین سرمایه‌گذاران و جامعه محلی پیشنهاد می‌شود. در نهایت پیشنهاد می‌شود پژوهشی مقایسه‌ای بین روستاهای مطالعاتی و روستاهای با پتانسیل مشابه انجام شود تا عوامل کلیدی موفقیت و موانع توسعه اقامتگاه‌های بوم‌گردی، فراتر از منطقه شناسایی شود و الگویی بومی برای سایر مناطق نیز ارائه گردد. این مطالعات می‌تواند مبنای علمی محکم‌تری برای تدوین دستورالعمل‌های مدیریتی ارائه دهد.

۶- منابع

- بوزرجمهری، خدیجه، جعفری، فهیمه، و معینی، علیرضا. (۱۴۰۰). بررسی آثار و پیامدهای اقامتگاه‌های بوم‌گردی بر جوامع روستایی (مطالعه موردی: روستاهای کنگ و درخت سپیدار استان خراسان رضوی). مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی (چشم‌انداز جغرافیایی)، ۱۶(۴)، ۷۶۰-۷۴۱. https://journals.iau.ir/article_676916.html
- پورجوپاری، مرضیه، پایدار، ابوزر، طیب‌نیا، سیدهادی، و عنابستانی، علی اکبر. (۱۴۰۱). ارائه الگوی توسعه بوم‌گردی مطلوب در نواحی روستایی شهرستان کرمان. اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۱۱(۴۱)، ۱۳۹-۱۶۳. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23222131.1401.11.41.8.5>
- جهانیان، منوچهر، و مهدی زاده اردکانی، مریم. (۱۴۰۰). عوامل مؤثر بر افزایش رضایت گردشگران از اقامتگاه‌های بوم‌گردی، مورد مطالعه: اقامتگاه‌های بوم‌گردی شهرستان دماوند. گردشگری و اوقات فراغت، ۶(۱۱)، ۱۷۲-۱۵۵. <https://doi.org/10.22133/tlj.2022.322091.1024>
- حیدری، اعظم، و اکبری، علی. (۱۳۹۷). تأثیر بوم‌گردی خانه‌های روستایی در توسعه اقتصادی روستاها (نمونه موردی: روستای هنجن). کنفرانس بین‌المللی عمران معماری و مدیریت توسعه شهری در ایران، تهران. <https://civilica.com/doc/847296>
- خادم حسینی، امید، رحمانی، بیژن، خالدی، شهریار، و امانلو، علی. (۱۴۰۴). تبیین عوامل مؤثر در توسعه پایدار روستایی با رویکرد گردشگری (مورد مطالعه شهرستان آباد). روستا و توسعه پایدار فضا، ۶(۲)، ۲۲-۱. <https://doi.org/10.22077/vssd.2024.7850.1260>
- خانی، فضیله، قاسمی وسمه جانی، ابوطالب، و قنبری نسب، علی. (۱۳۸۸). بررسی اثرات گردشگری ساحلی با تکیه بر نظرسنجی از خانوارهای روستایی (مطالعه موردی: روستای چمخاله، شهرستان لنگرود). نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی (جغرافیای انسانی)، ۱(۴)، ۵۱-۶۴. <https://sid.ir/paper/177054/fa>
- دهقانی، امین، و جمینی، داود. (۱۳۹۹). ظرفیت‌های اقتصادی گردشگری و توسعه فضاهای روستایی (مورد مطالعه: شهرستان روانسر). روستا و توسعه پایدار فضا، ۱(۳)، ۳۵-۵۰. <https://doi.org/10.22077/vssd.2021.3993.1018>
- ربانی، راضیه، شفیعی، زاهد، و عنابستانی، علی اکبر. (۱۳۹۸). بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب گردشگران در ارتباط با اقامتگاه‌های بوم‌گردی به عنوان محصول گردشگری کم‌شتاب (مورد پژوهشی: اقامتگاه‌های بوم‌گردی استان اصفهان). چهارمین کنفرانس ملی در مدیریت، حسابداری و اقتصاد با تأکید بر بازاریابی منطقه‌ای و جهانی. تهران. <https://civilica.com/doc/915325>
- ربیعی مندجین، محمد رضا، اروچی، حسن، و علیزاده، محمد. (۱۴۰۰). تبیین مدل توسعه سیستم اقامتگاه‌های بوم‌گردی در مناطق روستایی (مورد مطالعه: شهرستان خلخال). مطالعات مدیریت گردشگری، ۱۶(۵۳)، ۳۵۹-۳۹۲. <https://doi.org/10.22054/tms.2021.41163.2119>
- رضوانی، محمد رضا، و عزیزی، ثریا. (۱۳۹۷). تأثیر اقامتگاه‌های بوم‌گردی بر توسعه روستایی. دومین همایش ملی چشم‌انداز توسعه پایدار روستایی ایران، تهران. <https://civilica.com/doc/923193>
- رفاهی دهر، میترا، و شمس، مجید. (۱۳۹۸). ارزیابی توانمندی‌های بوم‌گردی شهرستان ملایر با تأکید بر روستای هدف گردشگری مانیزان با استفاده از مدل SWOT. فضای گردشگری، ۸(۳۳)، ۱۷-۳۴. https://journals.iau.ir/article_669274.html
- رکن الدین افتخاری، عبدالرضا، مهدوی، داوود، و پورطاهری، مهدی. (۱۳۸۹). فرآیند بومی‌سازی شاخص‌های توسعه پایدار گردشگری روستایی در ایران. پژوهش‌های روستایی، ۱(۴)، ۱-۱۴. https://jrur.ut.ac.ir/article_22685.html
- روشنعلی، محمد، و ریاحی، وحید. (۱۳۹۶). نقش بوم‌گردی در توسعه اقتصادی مناطق روستایی (مطالعه موردی: دهستان پنج‌هزاره شهرستان بهشهر). فضای گردشگری، ۷(۲۵)، ۵۱-۶۶. https://journals.iau.ir/article_538970.html
- سجاسی قیداری، حمدالله، شایان، حمید، و فعال جلالی، امین. (۱۳۹۸). کسب و کارهای مسئولانه: سنجش سطح مسئولیت‌پذیری زیست محیطی صاحبان اقامتگاه‌های بوم‌گردی (مطالعه موردی: خراسان رضوی). برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری، ۹(۳۱)، ۱۱۵-۱۳۲. <https://doi.org/10.22080/jtpd.2020.17147.3134>

- سعیدی، سعیده. (۱۳۹۹). نقش اقامتگاه‌های بوم‌گردی در توسعه گردشگری قومی در زمان بحران (مطالعه موردی: استان گیلان). نشریه جامعه فرهنگ و رسانه، ۹(۳۴)، ۴۱-۱۱. https://www.jscm.ir/article_113885.html
- شجاعی فرد، علی، و شکور، علی. (۱۳۹۹). تحلیل و بررسی تاثیر ایجاد اقامتگاه‌های بوم‌گردی ایران در توسعه نواحی روستایی در راستای توسعه پایدار منطقه‌ای. مهندسی جغرافیایی سرزمین، ۴(۲)، ۴۶۰-۴۷۹. https://www.jget.ir/article_126195.html
- صالحی، صادق، ابراهیمی، لیلا، و فتاحی، ناصر. (۱۳۹۷). مشارکت محلی و توسعه بوم‌گردی (مطالعه موردی: روستای جنت رودبار). آموزش محیط زیست و توسعه پایدار، ۶(۳)، ۱۲۱-۱۳۶. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23223057.1397.6.3.9.9>
- طیبنیا، سیدهدای، پایدار، ابوذر، و پورجوپاری، مرضیه. (۱۴۰۴). تحلیلی بر تاثیر توانمندی اقامتگاه بوم‌گردی بر جذب گردشگر و توسعه بوم‌گردی (مطالعه موردی: روستاهای شهرستان کرمان). مطالعات مدیریت گردشگری عصر هوشمند، ۲(۱)، ۱۵۷-۱۷۵. <https://doi.org/10.22072/tmsse.2025.2047283.1022>
- عنابستانی، علی اکبر، گیاهی، حسین، و جوانشیری، مهدی. (۱۳۹۷). بررسی و تحلیل آثار ایجاد اقامتگاه‌های بوم‌گردی بر توسعه سکونتگاه‌های روستایی (نمونه: روستای رادکان شهرستان چناران). برنامه‌ریزی فضایی (جغرافیا)، ۸(۲)، ۱-۲۴. <https://doi.org/10.22108/sppl.2018.108017.1132>
- فرجی راد، عبدالرضا، و احسانی، افسانه. (۱۳۹۰). بررسی تاثیر اقامتگاه‌های محلی (خوشه سار بوم‌گردی) بر ارتقاء سطح زندگی جامعه محلی با تاکید بر روستای گرمه و شیب دراز. فصلنامه جغرافیایی سرزمین، ۸(۳۰)، ۶۳-۷۸. <https://sanad.iau.ir/Journal/sarzamin/Article/823836>
- قدیری معصوم، مجتبی، مینایی، مهرسا، و دربان آستانه، علیرضا. (۱۳۹۹). نقش اقامتگاه‌های بوم‌گردی در توسعه گردشگری روستایی در نواحی روستایی شهرستان خور و بیابانک. اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۹(۳۲)، ۲۳-۴۲. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23222131.1399.9.32.2.7>
- کاظمیان، صادق، ملک زاده، غلامرضا، فراهی، محمدمهدی، و خوراکیان، علیرضا. (۱۳۹۹). کشف مولفه‌های مسئولیت پذیری اجتماعی مدیران اقامتگاه‌های بوم‌گردی ایران. مطالعات اجتماعی گردشگری، ۸(۱۶)، ۱۴۵-۱۶۸. https://www.journalitor.ir/article_723592.html
- گنجائیان، حمید. (۱۳۹۹). پتانسیل سنجی توسعه اکوتوریسم منطقه گونده شهرستان قروه با استفاده از مدل تلفیقی AHP-SWOT. جغرافیا و روابط انسانی، ۲(۴)، ۵۶-۶۹. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.26453851.1399.2.4.5.3>
- محمودی، حمیده. (۱۴۰۴). نقش اقامتگاه‌های بوم‌گردی در حفظ و احیای فرهنگ و سنت‌های محلی (مطالعه موردی: اقامتگاه‌های بوم‌گردی استان خراسان رضوی). روستا و توسعه پایدار فضا، ۶(۲)، ۱۸۷-۲۱۱. <https://doi.org/10.22077/vssd.2025.8784.1299>
- مرادی، حشمت، پورسعید، علیرضا، واحدی، مرجان، و آرایش، محمداقبر. (۱۴۰۱). چهارچوبی جهت توسعه بوم‌گردی روستاهای هدف گردشگری استان کرمانشاه. مطالعات اجتماعی گردشگری، ۱۰(۱۹)، ۱۱۵-۱۳۸. https://www.journalitor.ir/article_723669.html?lang=fa
- مودودی ارخودی، مهدی، و فردوسی، سجاد. (۱۴۰۰). تبیین نقش بوم‌گردی در توسعه جوامع روستایی (مورد مطالعه: روستای افین). کاوش‌های جغرافیایی مناطق بیابانی، ۹(۱)، ۲۴۱-۲۵۷. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.2345332.1400.9.1.12.4>
- میرزاده کوهشاهی، مهدی، شهدادی، علی، و رستمی، منا. (۱۳۹۸). تحلیل ظرفیت‌های محلی برای توسعه بوم‌گردی در روستای بنگلایان بندر عباس. روستا و توسعه، ۲۲(۱)، ۴۵-۷۰. <https://doi.org/10.30490/rvt.2019.91765>
- میرزاده کوهشاهی، و دهقانی، امین. (۱۳۹۵). بررسی نقش پتانسیل‌های بوم‌گردی بندرعباس در جذب گردشگران. پژوهشنامه فرهنگی هرمزگان، ۱۱، ۲۴-۶. <https://rdch.ir/article-1-81-fa.pdf>
- نعیم آبادی، نازنین، و جوان، فرهاد. (۱۳۹۹). تحلیل عوامل اثرگذار بر طول اقامت گردشگران در بوم‌گردی‌های شهرستان مشهد. روستا و توسعه پایدار فضا، ۱(۱)، ۸۴-۶۹. <https://doi.org/10.22077/vssd.2020.3551.1004>

- و ثوقی، لیلا، و شمسی مارینی، نرگس. (۱۳۹۴). ارزیابی عوامل موثر بر موفقیت اقامتگاه‌های سبز. *مطالعات مدیریت گردشگری*، ۱۰ (۳۳)، ۸۷-۶۷. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23223294.1394.10.32.4.7>
- وحیدی راد، علی عسکر، مهدوی، داوود، نوروزی، اصغر، و فیروزنیا، قدیر. (۱۴۰۳). تحلیل شاخص‌های بوم‌گردی با تأکید بر رویکرد کارآفرینی روستایی (مورد: روستاهای بوم‌گردی استان کهگیلویه و بویراحمد). روستا و توسعه پایدار فضا، ۵ (۴)، ۱۵۹-۱۸۳. <https://doi.org/10.22077/vssd.2024.7873.1262>
- هاشمی، حمید. (۱۳۹۹). واکاوی نقش اقامتگاه‌های بوم‌گردی در حوزه فرهنگ. *گردشگری فرهنگ*، ۱ (۳)، ۵۱-۶۲. <https://doi.org/10.22034/toc.2020.254949.1027>
- یزدان‌شناس، میثم، و موسوی، سیدحجت. (۱۴۰۴). اثرسنجی اقامتگاه‌های بوم‌گردی بر اقتصاد گردشگری پایدار در شهر تبران. *مطالعات مدیریت توسعه سبز*، ۴ (۱)، ۱-۲۲. <https://doi.org/10.22077/jgdms.2024.7365.1095>

References

- Abdurakhmanova, A., & Ahrorov, F. (2025). The economic and social impacts of ecotourism on local employment and income: A case study of rural Samarkand, Uzbekistan. *Regional Science Policy & Practice*, 17(3), 100180. <https://doi.org/10.1016/j.rsp.2025.100180>
- Acquah, E., Nsor, C. A., Arthur, E. K., & Boadi, S. (2017). The socio-cultural impact of ecotourism on park-adjacent communities in Ghana. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 6(2), 1-14. <https://www.researchgate.net/publication/317081446>
- Anabestani, A. A., Giyahi, H., & Javanshiri, M. (2018). An Analysis of the Effects of Establishing Ecotourism Residence on Development of Rural Settlements (A Case Study of Radakan Village, Chenaran County). *Spatial Planning (Geography)*, 8(2), 1-24. <https://doi.org/10.22108/sppl.2018.108017.1132> [In Persian]
- Ankaya, F. Ü., Balık, G., & Aslan, B. G. (2018). Dünyada ve Türkiye’de Ekoturizm, Sosyal-Kültürel ve Ekonomik Katkıları. *Ulusal Çevre Bilimleri Araştırma Dergisi*, 1(2), 69-72. <https://www.researchgate.net/publication/354200930>
- Baloch, Q. B., Shah, S. N., Iqbal, N., Sheeraz, M., Asadullah, M., Mahar, S., & Khan, A. U. (2023). Impact of tourism development upon environmental sustainability: a suggested framework for sustainable ecotourism. *Environmental Science and Pollution Research*, 30(3), 5917-5930. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11356-022-22496-w>
- Bouzarjomehri, K., Jafari, F., & Moeini, A. (2021). 4 - Assessment of the effects of conducting a guideline on the physical Development of villages from the perspective of villagers (Case Study: Robatkarim City - Tehran Province). *Journal of Studies Human Settlement Planning*, 16(4), 741-760. https://journals.iau.ir/article_676916.html [In Persian]
- Chatterjee, P., Chakraborty, N., & Ghosh, S. (2024). Rural tourism and homestays in India: Impact on local economy, culture and ecology. *International Journal of Tourism & Hospitality Reviews*, 11(2), 12-18. <https://mgesjournals.com/ijthr/>
- Cheruon, R., Burugu, R. & Bor, T. (2015) Eco-Lodges, a Future for Sustainable Tourism in Kenya. *Journal of Tourism, Hospitality and Sports*, 8, 38-48. <https://iiste.org/Journals/index.php/JTHS/article/view/22819/22730>
- Chogan, P. (2022). Exploring motivations and satisfaction of ecolodge patrons in desert areas of Iran. *International Hospitality Review*, 36(2), 358-372. <https://doi.org/10.1108/IHR-12-2020-0071>
- Dehghan, A., & Jamini, D. (2020). Economic capacities of tourism and the development of rural spaces (Case Study: Ravansar County). *Quarterly Journal of Village and Space Sustainable Development*, 1(3), 35-50. <https://doi.org/10.22077/vssd.2021.3993.1018> [In Persian]

- Dewi, L. K. Y. (2014). Modeling the relationships between tourism sustainable factor in the traditional village of Pancasari. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 135, 57-63. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.07.325>
- Faraji Rad, A., & Ehsani, A. (2011). Study of Indigenous Cluster Experiences to Make a Model for Expanding Local Network in Gramer and Shibderaz Villages. *Quarterly Geographical Journal of Territory*. 8(30), 63-78. <https://sanad.iau.ir/fa/Journal/sarzamin/Article/823836> [In Persian]
- Ganjaeian, H. (2020). Evaluation of Ecotourism Development Potential of Gavandareh Area of Qorveh City Using Integrated Model AHP-SWOT. *Geography and Human Relationships*, 2(4), 56-69. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.26453851.1399.2.4.5.3> [In Persian]
- Ghadiri Masoom, M., Minaei, M., & Darban Astane, A. (2020). The role of ecotourism residences in the development of rural tourism in rural areas of Khor and Biabanak counties. *Journal of Space Economy & Rural Development*. 9(32), 23-42. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23222131.1399.9.32.2.7> [In Persian]
- Hashemi, H. (2021). Exploring the Role of Ecolodges on the Culture Domain. *Tourism of Culture*, 1(3), 51-62. <https://doi.org/10.22034/toc.2020.254949.1027> [In Persian]
- Heidari, A., & Akbari, A. (2018). The impact of ecotourism of rural houses on the economic development of villages (case study: Hanjan village). *International Conference on civil engineering, architecture and urban development management in Iran*, Tehran. <https://civilica.com/doc/847296> [In Persian]
- Jahanian, M., & Mehdizadeh Ardakani, M. (2021). The Factors Affecting the Increase of Tourists' Satisfaction with Eco Lodges Case Study: Eco Lodges of Damavand. *Tourism and Leisure Time Journal*, 6(11), 155-172. <https://doi.org/10.22133/tlj.2022.322091.1024> [In Persian]
- Kazemian, S., Malekzadeh, Gh.R., Farahi, M. M., & Khorakian, A. (2020). Discovering the components of social responsibility for ecolodge managers in Iran. *Quarterly Journal of Social Studies in Tourism*, 8(16), 145-168. https://www.journalitor.ir/article_723592.html [In Persian]
- Khadem Hosseini, O., Rahmani, B., Khaledi, S., & Osanlu, A. (2025). Explaining Factors Influencing Sustainable Rural Development through Tourism: A Case Study of Abadeh County. *Quarterly Journal of Village and Space Sustainable Development*, 6(2), 1-22. <https://doi.org/10.22077/vssd.2024.7850.1260> [In Persian]
- Khani, F., Ghasemi Vasme Jani, A., & Ghanbari-Nasab, A. (2009). Survey on the Effect of Coastal Tourism, on the Base of Ruralcommunicaties Attituele (Case Study: Chamkhale Village, Langroud Province). *Journal of New Perspectives in Human Geography (Human Geography)*, 1(4), 51-64. <https://sid.ir/paper/177054/fa> [In Persian]
- Kil, N., Holland, S. M., & Stein, T. V. (2014). Structural relationships between environmental attitudes, recreation motivations, and environmentally responsible behaviors. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 7-8, 16-25. <https://doi.org/10.1016/j.jort.2014.09.010>
- Kim, M., Xie, Y., & Cirella, G. T. (2019). Sustainable transformative economy: Community-based ecotourism. *Sustainability*, 11(18), 4977. <https://doi.org/10.3390/su11184977>
- Mahmoodi, H. (2025). The Role of Eco-Tourism Lodges in the Preservation and Revitalization of Local Cultures and Traditions (Case Study: Eco-Tourism Lodges in Khorasan Razavi Province). *Quarterly Journal of Village and Space Sustainable Development*, 6(2), 187-211. <https://doi.org/10.22077/vssd.2025.8784.1299> [In Persian]
- Mirzadeh Kouhshahi, & Dehghani, A., (2016). The role of Bandar Abbas Eco-tourism potential in attracting tourists. *Hormozgan Cultural Research Journal*, 11, 6-24. <https://rdch.ir/article-1-81-fa.pdf> [In Persian]

- Mirzadeh Kouhshahi, M., Shahdadi, A., & Rostami, M. (2019). Analysis of Local Capacities for Ecotourism Development in Bangelayan Village in Bandar Abbas County of Iran. *Village and Development*, 22(1), 45-70. <https://doi.org/10.30490/rvt.2019.91765> [In Persian]
- Mododi Arkhodi, M., & Ferdowsi, S. (2021). Explaining the role of ecotourism for the development of rural communities (Case: Afin village). *The Journal of Geographical Research on Desert Areas*, 9(1), 241-257. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.2345332.1400.9.1.12.4> [In Persian]
- Moradi, H., Poursaeid, A., Vahedi, M., & Arayesh, M. B. (2023). Presenting a Framework for Developing Ecotourism in Kermanshah Province's Target tourism Villages. *Quarterly Journal of Social Studies in Tourism*, 10(19), 115-138. https://www.journalitor.ir/article_723669.html?lang=en [In Persian]
- Naim Abadi, N., & Javan, F. (2020). An Analysis of Factors Influencing Tourists' Stay in Mashhad Ecotourism Resorts. *Quarterly Journal of Village and Space Sustainable Development*, 1 (1), 69-84. <https://doi.org/10.22077/vssd.2020.3551.1004> [In Persian]
- Pourjopari, M., Paidar, A., Tayebnia, S.H., & Anabestani, A. A. (2022). Providing a model for the development of eco-tourism in rural areas Kerman County. *Space Economy and Rural Development*, 11(41), 139-163. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23222131.1401.11.41.8.5> [In Persian]
- Rabbani, R., Shafii, Z., & Annabastani, A. (2019). Investigating factors affecting tourists' choice of ecotourism resorts as a product of slow-paced tourism (Case study: ecotourism resorts in Isfahan province). *Fourth National Conference on Management, Accounting and Economics*, Tehran. <https://civilica.com/doc/915325> [In Persian]
- Rabiee Mandejin, M. R., Oroji, H., & Alizadeh, M. (2021). Explaining the Development Model of Ecotourism System in Rural Areas (Case Study: Khalkhal County). *Tourism Management Studies*, 16(53), 359-392. <https://doi.org/10.22054/tms.2021.41163.2119> [In Persian]
- Refahi Dahr, M., & Shams, M. (2019). Evaluation of Malayer County's Ecotourism Arrangements with Emphasis on Manisan Target Village Using SWOT Model. *Jeographical Journal of Tourism Space*, 8(32), 17-34. https://journals.iau.ir/article_669274.html [In Persian]
- Rezvani, M. R., & Azizi, S. (2018). The impact of ecotourism accommodation on rural development. *The Second National Conference on Iran Sustainable Rural Development*, Tehran. <https://civilica.com/doc/923193> [In Persian]
- Roknoddin Eftekhari, A., Mahdavi, D., & Poortaheri, M. (2011). Localization Process of Sustainable Development Indicators of Rural Tourism in Iran. *Journal of Rural Research*, 1(4), 1-14. https://jrur.ut.ac.ir/article_22685.html [In Persian]
- Roshanali, M., & Riyahi, V. (2017). The role of ecotourism in the economic development of rural areas (case study: Panjhzareh Village, Behshahr County). *Jeographical Journal of Tourism Space*, 7(25), 51-66. https://journals.iau.ir/article_538970.html [In Persian]
- Saidi, S. (2020). The role of ecolodges in development of ethnic tourism in Gilan. *Journal of Society Culture Media*, 9(34), 11-41. https://www.jscm.ir/article_113885.html [In Persian]
- Salehi, S., Ebrahimi, L., & Fattahi, N. (2018). Local Participation and Ecotourism Development (An Empirical Study in Jannat Roodbar Village). *Environmental Education and Sustainable Development*, 6(3), 121-136. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23223057.1397.6.3.9.9> [In Persian]
- Santos, R. (2025). Second Homes and Potential Impacts on Return Migration and Rural Tourism Development. In *International Conference on Tourism Research*, 8(1), 262-269. <https://doi.org/10.34190/ictr.8.1.3419>
- Sharpley, R., & Telfer, D. J. (Eds.). (2015). *Tourism and development: Concepts and issues*. 2nd edition, P. 1-546. <https://www.researchgate.net/publication/292427317>

- Shojaei Fard, A., & Shakour, A. (2021). Analysis and study of the impact of establishing eco-tourism resorts in Iran on the development of rural areas for sustainable regional development. *Journal of Geographical Engineering of Territory*, 4(2), 460-479. https://www.jget.ir/article_126195.html [In Persian]
- Sojasi Gheydari, H., Shayan, H., & Fa'al Jalali, A. (2020). Responsible Businesses: Measuring the environmental responsibility level of ecolodges Case Study: Khorasan Razavi. *Tourism Planning and Development*, 9(31), 115-132. <https://doi.org/10.22080/jtpd.2020.17147.3134> [In Persian]
- Stronza, A. (2007). The economic promise of ecotourism for conservation. *Journal of Ecotourism*, 6(3), 210-230. <https://doi.org/10.2167/joe177.0>
- Tayebnia, S. H., Paidar, A., & Pourjupari, M. (2025). An analysis of the impact of ecotourism accommodation capabilities on tourist attraction and ecotourism development (Case study: villages in Kerman County). *Biannual Journal of Tourism Management Studies in the Smart Era*, 2(1), 157-175. <https://doi.org/10.22072/tmsse.2025.2047283.1022> [In Persian]
- Vahidi Rad, A.A., Mahdavi, D., Norouzi, A., & Firouznia, G. (2024). Analysis of ecotourism indicators with emphasis on rural entrepreneurship approach (Case: ecotourism villages in Kohkaloieh & Boyer-Ahmad provinces). *Quarterly Journal of Village and Space Sustainable Development*, 5(4), 159-183. <https://doi.org/10.22077/vssd.2024.7873.1262> [In Persian]
- Vossoughi, L., & Shamsi Marbini, N. (2016). Assessing Factors Affecting Success of Green Accommodations. *Tourism Management Studies*, 10(32), 87-67. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23223294.1394.10.32.4.7> [In Persian]
- Votsi, N. E. P., Mazaris, A. D., Kallimanis, A. S., & Pantis, J. D. (2014). Natural quiet: An additional feature reflecting green tourism development in conservation areas of Greece. *Tourism Management Perspectives*, 11, 10-17. <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2014.02.001>
- Wondirad, A., Tolkach, D., & King, B. (2020). Stakeholder collaboration as a major factor for sustainable ecotourism development in developing countries. *Tourism Management*, 78, 104024. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2019.104024>
- Wood, M. E. (2016). *Ecotourism, principles, practices & policies for sustainability*. UNEP, 1st Ed., University of Minnesota, United State of America, 61. https://www.ucipfg.com/Repositorio/MGTS/MGTS14/MGTSV-13/SEMANA1/Ecotourism_1_EplerWood.pdf
- Yazdanshenas, M., & Mousavi, S. H. (2025). Evaluating the effectiveness of ecotourism resorts on sustainable tourism economy in Tiran City. *Green Development Management Studies*, 4(1), 1-22. <https://doi.org/10.22077/jgdms.2024.7365.1095> [In Persian]
- Zeppel, H. (1998). Tourism and aboriginal Australia. *Tourism Management*, 19(5), 485-488. [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(98\)00050-8](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(98)00050-8)

